

Definitief concept

Gemeente Steenwijkerland

LOKALE ADAPTATIESTRATEGIE EN UITVOERINGSAGENDA 2023-2027

GEMEENTE STEENWIJKERLAND

Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk
Telefoon 14 0521
www.steenwijkerland.nl

COLOFON

Uitgave

Gemeente Steenwijkerland

Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk
Telefoon 14 0521
www.steenwijkerland.nl

Nelen & Schuurmans

Zakkendragershof 34-44
3511 AE Utrecht
www.nelen-schuurmans.nl

In opdracht van: Gemeente Steenwijkerland
Status: Definitief concept
Datum: 1-4-2023

Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever. Noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	5
01 DIT IS STEENWIJKERLAND	6
1.1 Waarom dit plan?	6
1.2 Kenmerkend voor Steenwijkerland	7
1.3 Verbinding met de Regionale Adaptatiestrategie en Uitvoeringsagenda	7
1.4 Ons proces	7
1.5 Status van LAS en LUA	10
1.6 Samenhang met ander beleid en ontwikkelingen	10
1.7 Opbouw van deze strategie	12
1.8 Leeswijzer	12
02 VISIE, STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELEN	13
2.1 Visie	13
2.2 Strategische en operationele doelen	13
2.2.1 Leefbare steden en dorpen	13
2.2.2. Klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkelingen	14
2.2.3 Betrokken en actieve mensen	15
2.2.4 Adaptief landelijk gebied	15
2.2.5 Robuuste vitale functies	16
2.2.6 Proces	16
03 EFFECTEN EN AANDACHTS-PUNTEN PER KLIMAATTHEMA	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Wateroverlast	18
3.3 Droogte	22
3.4 Hitte	25

3.5 Overstromingen	28
04 UITVOERINGSAGENDA KLIMAATADAPTATIE 2023-2027	31
4.1 Inleiding	31
4.2 Huidig werkzaamheden gemeente Steenwijkerland	32
4.3 Uitvoeringsagenda gemeente Steenwijkerland	32
05 IMPLEMENTATIE	42
5.1 Inleiding	42
5.2 Samenwerking met partners	42
5.3 Benodigde middelen	42
5.4 Planning	43
Bijlage I Doelenboom	44
Bijlage II Lokale uitvoeringsprojecten impulsregeling klimaatadaptatie	45
Bijlage III Vragenlijst participatieproces	46
Bijlage IV Overzicht plaatselijke belangengroepen	55
Bijlage V Overzicht stakeholders	60
Bijlage VI – Verwerking feedback stakeholders	61

VOORWOORD

Het klimaat verandert en dat merken we nu al: het wordt warmer en natter. Ook hebben we vaker te maken met langere periodes van droogte en neemt de kans op wateroverlast toe. Hoe spelen we in op deze klimaatverandering? Welke maatregelen zijn nodig? Hoe voorkomen we natte voeten? Waarmee kunnen we bij nieuwe ontwikkelingen nu alvast rekening houden? Met de antwoorden op die vragen gaan we aan de slag. Ons doel? De gevolgen van de klimaatverandering beperken én de kansen die er liggen benutten.

Voor u ligt de Lokale Adaptatiestrategie 2050 (LAS) en Lokale Uitvoeringsagenda 2023-2027 (LUA). Beide documenten zijn een verdieping en uitwerking van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) die door de werkregio Fluvius is opgesteld. We maken daarin een lokale vertaling van de klimaatthema's wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen.

Een eerste versie van de LAS-LUA is door het college vastgesteld eind 2021. In 2022 is deze LAS-LUA voorgelegd ter consultatie aan verschillende stakeholders en de Plaatselijke Belangengroepen van gemeente Steenwijkerland. Het doel van deze consultatie was om alle betrokkenen de kans te geven hun input en reactie op de concept LAS-LUA te geven. Zitten we op de goede weg, zijn we compleet en hebben we de kansen en risico's voldoende in beeld? De reacties die in deze consultatieronde zijn opgehaald zijn verwerkt in deze LAS-LUA.

Ik hoop dat we met elkaar de urgentie voelen om onze verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om de klimaatopgaven die er liggen. Uiteindelijk willen we allemaal hetzelfde: Steenwijkerland moet ook in de toekomst een veilige, gezonde en aantrekkelijke gemeente blijven om te wonen, werken en recreëren.

Wethouder Marcel Scheringa

01 | DIT IS STEENWIJKERLAND

1.1 Waarom dit plan?

Het KNMI voorspelt dat we steeds vaker extreem weer te verduren krijgen, zoals hevige regenval, langdurige droogte en hitte en hogere piekafvoeren in de rivieren. Dit extremere weer heeft invloed op de leefbaarheid binnen de gemeente Steenwijkerland, en kan bijvoorbeeld leiden tot ondergelopen straten en tunnels, water in de woningen of winkels, verdroging van natuur en landbouwgewassen, en hittestress.

Door onze leefomgeving aan te passen aan deze toenemende weersextremen, houden we onze gemeente leefbaar, gezond, veilig en economisch sterk. Het proces waarbij de samenleving zich aanpast door de schadelijke gevolgen van klimaatverandering te beperken en kansen te benutten, noemen we *klimaatadaptatie*. Bewust of onbewust, in Steenwijkerland doen we al aan klimaatadaptatie.

Bij projecten in de openbare ruimte anticiperen we al op klimaatextremen. Bijvoorbeeld het afkoppelen van regenwater van het verhard oppervlak, het creëren van berging voor extra regenwater en het waar mogelijk meer aanbrengen van groen. Een voorbeeld waar is gedacht aan klimaatmaatregelen is de herinrichting van de Markt. Hier is een waterelement (fontein) geplaatst en extra groen om hittestress tegen te gaan. Ook bij nieuwbouw wordt door de gemeente steeds meer rekening gehouden met het toekomstige klimaat, bijvoorbeeld in de doorvertaling naar benodigde waterberging en groen in nieuwbouwwijken. Het ontbreekt alleen nog aan een structurele aanpak volgens een overkoepelende visie en strategie.

Met voorliggende Lokale Adaptatiestrategie (LAS) 2050 en Lokale Uitvoeringsagenda 2023-2027 (LUA) komt daar verandering in. In deze LAS en LUA beschrijven we hoe we klimaatadaptatief denken en handelen onderdeel gaan maken van ons 'DNA' en wat we de komende jaren concreet gaan doen om onze regio klimaatadaptatief te maken voor het klimaat in 2050. Hiermee geven we ook invulling aan het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie¹ (DPRA) van het Rijk, waarin overheden en het bedrijfsleven de ambitie hebben uitgesproken om klimaatadaptatie vanaf 2020 te verankeren in het denken en handelen, met als doel een klimaatrobuust Nederland in 2050.

---

¹ Voor meer informatie, ga naar www.klimaatadaptatienederland.nl

1.2 Kenmerkend voor Steenwijkerland

De gemeente Steenwijkerland bestaat als gemeente sinds 2001 en behoort qua oppervlakte bij de grootste gemeenten van Nederland. Het heeft een kleine 45.000 inwoners. Het is uitgestrekt en dunbevolkt en bestaat uit ruim 30 kernen en buurtschappen. De grootste stedelijke kernen (qua inwoners) zijn Steenwijk, Vollenhove, Giethoorn, Oldemarkt, St. Jansklooster Steenwijkerwold, Wanneperveen en Blokzijl. De gemeente Steenwijkerland kent een bijzonder gevarieerd landschap. Het ligt op zand, veen en klei en beschikt over uitgestrekte water- en moerasgebieden en het gebied kent flinke hoogteverschillen: van + 20m NAP tot – 2m NAP. Het landschap vertoont een opvallende tweedeling: de hoge gronden in het noordoosten (tussen Oldemarkt en Steenwijk) en zuidwesten (bij Vollenhove), en het lage land daar tussenin. De gemeente biedt hierin plek aan inwoners en (agrarische) ondernemers, maar ook aan unieke flora en fauna, zoals in Nationaal Park de Weerribben-Wieden, het grootste laagveenmoeras in Noordwest-Europa.

1.3 Verbinding met de Regionale Adaptatiestrategie en Uitvoeringsagenda

Parallel aan de uitwerking van deze LAS en LUA door de gemeente is er voor de werkregio Fluvius een Regionale Adaptatiestrategie (RAS) en Regionale Uitvoeringsagenda (RUA) opgesteld. De gemeenten in de regio (Steenwijkerland, Meppel, Westerveld, De Wolden, Hogeveen, Midden-Drenthe), waterschap Drents Overijsselse Delta en de provincies Overijssel en Drenthe hebben deze RAS en RUA in nauwe samenwerking opgesteld. De bestuurders van Fluvius hebben op 17 november 2021 ingestemd met deze RAS en RUA. De LAS en LUA sluiten aan bij en zijn voornamelijk een concretisering van de regionale visie, doelen en maatregelen uit de RAS en RUA. In de LUA zijn de bijbehorende maatregelen specifiek tot op het niveau van de buurten, straten en het buitengebied uitgewerkt.

1.4 Ons proces

De LAS en LUA voor de gemeente Steenwijkerland is opgesteld door de gemeente in samenwerking met Nelen & Schuurmans, een adviesbureau gespecialiseerd op het gebied van waterbeheer en klimaatadaptatie. Het proces om tot een LAS en LUA te komen is ingericht op basis van de zeven ambities van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) zoals weergegeven in Figuur 1. In deze ambities zijn 3 belangrijke processtappen opgenomen, die door de gemeenten zijn doorlopen: (1) Kwetsbaarheden in beeld brengen, (2) Risicodialoog voeren en strategie opstellen en (3) Uitvoeringsagenda opstellen. Deze processtappen lichten we hieronder toe. De andere vier ambities uit het DPRA worden geborgd in de

uitvoeringsagenda en maken daarmee geen onderdeel uit van het proces om tot de uitvoeringsagenda te komen.

7 ambities

voor een waterrobuuste en
klimaatbestendige inrichting
van Nederland

FIGUUR 1 DE 7 AMBITIES VANUIT DPRA

Kwetsbaarheden in beeld

De huidige klimaatverandering leidt tot een toenemende kans op weersextremen in de toekomst. De te verwachten effecten zijn in 2019 in kaart gebracht met een klimaatstresstest. Kaarten met verwachte effecten bij hevige neerslag, langdurige droogte, extreme hitte en overstromingen zijn ontwikkeld, uitgaande van KNMI-klimaatscenario's voor 2050. De resultaten van deze klimaatstresstest zijn terug te vinden in de Klimaatmonitor van samenwerkingsregio Fluvius (<https://fluvius.klimaatmonitor.net>).

Een aanvullende analyse van kwetsbaarheden is gedaan samen met experts van de gemeente Steenwijkerland. De analyse is gedaan aan de hand van de klimaatstresstest in combinatie met de eigen gebiedskennis.

Op basis van het overzicht van verwachte effecten van klimaatverandering binnen de gemeente zijn verschillende risicodialogen gevoerd. Op 11 maart 2021 zijn de betrokken wethouders geïnterviewd. Op 25 maart 2021 is een risicodialoog gevoerd met ambtenaren van de gemeente. Tijdens deze risicodialoog zijn we in gesprek gegaan over welke kwetsbaarheden we als gemeente accepteren en welke niet. Daarnaast is ook gesproken over welke opgaven prioriteit krijgen in de aanpak. Ten slotte is op 6 april 2021 een gesprek gevoerd met de Raad over de

LAS en LUA voor de gemeente Steenwijkerland. Dit heeft geresulteerd in een concept LAS-LUA, welke eind 2022 is aangeboden.

Participatieproces

Begin 2022 is een participatieproces opgestart waarin verschillende externe organisaties en de verschillende plaatselijke belangengroepen van gemeente Steenwijkerland om input is gevraagd. Begin 2022 is een trainee aangetrokken om het participatieproces vorm te geven. Gedurende de eerste helft van 2022 is vervolgens nagedacht over de vorm en inhoud van het participatieproces.

Uiteindelijk is gekozen voor een consultatieronde in de vorm van een vragenlijst met vragen over de verschillende onderdelen van de LAS-LUA voor gemeente Steenwijkerland. In het derde kwartaal van 2022 is deze consultatieronde gestart. De vragenlijst is opgenomen in Bijlage III van dit document. De vragen in deze vragenlijst zijn erop gericht om de verschillende stakeholders naar hun input en feedback in relatie tot de verschillende onderdelen van de LAS-LUA te vragen.

De volgende externe stakeholders zijn om input gevraagd in dit participatieproces: Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDOD), Provincie Overijssel, Stichting Weerribben-Wieden, de Veiligheidsregio IJsselland, Business Club Steenwijkerland, Natuurmonumenten, Woonconcept, Woonzorg, Wetland wonen, Vitens en LTO. Daarnaast zijn alle plaatselijke belangengroepen benaderd. Een overzicht van deze plaatselijke belangengroepen is opgenomen in Bijlage IV. In deze bijlage is ook een samenvatting van de ontvangen reacties van deze belangengroepen. In Bijlage V vindt u een overzicht van de verschillende stakeholders die zijn benaderd en een beschrijving van het participatieproces bij de stakeholders. In Bijlage VI is tenslotte een overzicht gegeven van de opmerkingen van de verschillende stakeholders, en de reactie van de gemeente.

De resultaten van het participatietraject/consultatieronde zijn waar mogelijk verwerkt in deze LAS en LUA.

Uitvoeringsagenda

De gesprekken en gevoerde risicodialogen vormen mede de basis voor deze LAS en LUA 2023-2027. In de LUA zijn de acties opgenomen die de gemeente de komende jaren wil gaan uitvoeren op het gebied van klimaatadaptatie.

Minimaal eens in de zes jaar doorlopen we opnieuw bovenstaande stappen, door het uitvoeren van een actuele stresstest, het voeren van risicodialogen met stakeholders en het opstellen van een uitvoeringsagenda. Zo werken we toe naar een klimaatbestendig

Steenwijkerland in 2050.

1.5 Status van LAS en LUA

In deze LAS en LUA voor de gemeente Steenwijkerland worden verschillende doelen en maatregelen beschreven. De ambities die in dit document zijn opgenomen, zijn een inspanningsverplichting. Pas wanneer ambities verankerd worden in bestemmingsplan of Omgevingsplan, verordeningen of regelgeving zullen deze ook een juridische status hebben.

De LAS kan daarmee worden beschouwd als een strategisch beleidsdocument dat een integraal onderdeel vormt van de nog op te stellen omgevingsvisie.

1.6 Samenhang met ander beleid en ontwikkelingen

In de gemeente spelen ook andere belangen die raken aan klimaatadaptatie. Bij het opstellen van de LAS en LUA hebben we steeds de verbinding gezocht met aanverwant beleid en wordt gezocht naar zoveel mogelijk meekoppelkansen in de openbare ruimte.

- > De integrale afweging van klimaatadaptatie met andere ruimtelijke opgaven, zoals de veenweideproblematiek (gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel) vindt plaats bij het opstellen van de **Omgevingsvisie en -plannen**. De aandachtspunten voor klimaatadaptatie worden vanuit deze LAS en LUA meegegeven voor zowel de ruimtelijke inrichting van nieuw te ontwikkelen, als ontwikkeld gebied.

- > Klimaatadaptatie in ruimtelijke opgaven hebben een directe verbondenheid met biodiversiteit, ingrepen in de waterhuishouding zijn van grote invloed op de ecologie van het betreffende gebied. Door ecologie mee te nemen in de ruimtelijke opgave vanuit klimaatadaptatie versterken deze thema's elkaar en kan er binnen de ruimtelijke opgaven verbetering van zowel klimaatbeheersing als biodiversiteit worden gerealiseerd.
- > Kansen voor klimaatadaptatie in de openbare ruimte kunnen vaak verzilverd worden in combinatie met vervanging of renovatie van riolering. Bij deze grootschalige projecten kan relatief eenvoudig extra wateropvang of infiltratie worden gerealiseerd. Daarom worden onderzoeken en maatregelen gerelateerd aan de watertaken van de gemeente die zijn ondergebracht in het **Riolering- en Water Programma 2023-2028**.
- > In een toekomstbestendig watersysteem is rekening gehouden met de verwachte hoeveelheden water door klimaatverandering. Aandachtspunten en kansen die volgen uit LAS en LUA stemmen we af met het waterschap Drents Overijsselse Delta en hun **Watervisie**.
- > Het Rijk heeft Regio Zwolle een bijzondere status gegeven in de **Nationale omgevingsvisie (NOVI)**. Hiermee gaat het Rijk een langdurige samenwerking aan om de regio Zwolle verder te ontwikkelen tot een klimaatrobuuste en economisch vitale regio met een blijvend aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Hierbij zijn 4 provincies en 22 gemeenten, waaronder Steenwijkerland, betrokken.
- > Het thema klimaatadaptatie heeft ook een duidelijke link met de **kamerbrief 'Bodem en water sturend'** van 25 november 2022. In deze brief worden 33 aspecten beschreven waar we in Nederland rekening mee moeten houden bij ruimtelijke ontwikkelingen en het toekennen van functies aan bepaalde locaties.
- > Een groep inwoners uit de gemeente Steenwijkerland wil meedenken over hoe we de ambitie om in 2050 energieneutraal kunnen zijn kunnen realiseren. Zij hebben zich verenigd in het **burgerinitiatief "IK BEGIN!"**. IK BEGIN wil mensen informeren, bewust maken, motiveren en op weg helpen naar een duurzame samenleving.

1.7 Opbouw van deze strategie

We bouwen deze strategie op vanuit een visie voor de toekomst voor de gemeente Steenwijkerland. Deze leidt tot strategische doelen die we willen behalen in 2050, en tot operationele doelen die we willen behalen in de looptijd van voorliggende strategie (2023-2027).

Deze opbouw is te vergelijken met een boom (zie onderstaande (staat er nu naast) figuur), waarbij de visie de stam is, elk strategisch doel een dikke tak vanuit de stam, en elk operationeel doel een kleinere tak vanuit een specifiek strategisch doel.

In Bijlage I vindt u de samenvattende doelenboom in één figuur, de basis voor de LAS.

1.8 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de lange-termijn koers: de visie en strategische doelen voor 2050. Deze werken we uit tot operationele doelen voor de kortere termijn (2023-2027). In hoofdstuk 3 beschrijven we vervolgens de effecten van klimaatverandering voor de gemeente Steenwijkerland en de specifieke regionale aandachtspunten die dit oplevert. In hoofdstuk 4 hebben we aan deze aandachtspunten concrete maatregelen gekoppeld, die tezamen de eerste LUA vormen voor de periode van 2023 tot 2027. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de implementatie-voorwaarde van deze strategie (mensen en middelen).

02 | VISIE, STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELEN

2.1 Visie

In dit hoofdstuk beschrijven we de visie van de gemeente Steenwijkerland en de strategische en operationele doelen die daarbij horen. In overeenstemming met de visie van de werkregio Fluvius, waar de gemeente Steenwijkerland onder valt, is onze visie op klimaatadaptatie binnen de gemeente:

In 2050 is onze gemeente klimaatbestendig en waterrobuust ingericht.

We streven naar een veilige, gezonde, aantrekkelijke en economisch vitale gemeente. We zien kansen in het verbinden van de water- en/of klimaatopgaven met ruimtelijke en economische opgaven, zodat water kan werken als motor voor ontwikkeling en als kwaliteitsimpuls.

2.2 Strategische en operationele doelen

Bij deze visie horen een aantal strategische en operationele doelen. Deze zullen hieronder worden benoemd. In Bijlage II is een volledig overzicht van deze strategische en operationele doelen te vinden.

Deze strategische en operationele doelen zijn gebaseerd op de RAS en RUA voor de werkregio Fluvius. In de context van de gemeente Steenwijkerland is een concretiseringsslag gemaakt van deze regionale doelen. Daarnaast zijn enkele relevante lokale doelen toegevoegd.

2.2.1 Leefbare steden en dorpen

Strategisch doel - We willen gezond en prettig wonen en werken ondanks het veranderende klimaat. Dit doen wij door onze fysieke leefomgeving klimaatbestendig in te richten en daar inwoners en ondernemers van private terreinen bij te betrekken.

Om te komen tot leefbare steden en dorpen maken we ons sterk voor de volgende operationele doelen:

- 1) In 2023 is klimaatbestendig inrichten van de openbare ruimte integraal² opgenomen in ons gemeentelijke beleid.
- 2) In 2024 hebben de betrokken inwoners, ondernemers en andere gebiedspartners (denk bijvoorbeeld aan een woningcorporatie, business club en Plaatselijk Belang) kennis van de kwetsbare gebieden en weten ze wat zij kunnen doen bij wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen.
- 3) In 2026 hebben we, eventueel in samenwerking met het waterschap of de provincie, minimaal één integraal project uitgevoerd waarbij expliciet rekening is gehouden met het verwachte klimaat in 2050.

2.2.2. Klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkelingen

Strategisch doel - We willen beter anticiperen op klimaatverandering bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Als we nu iets ontwikkelen houden we daarom rekening met het extreme weer van de toekomst.

Om te komen tot klimaatbestendige ontwikkelingen maken we ons sterk voor de volgende operationele doelen:

- 1) In 2024 zijn de maatregelen die voortkomen uit de LAS waar relevant afgestemd met de uitgangspunten uit de Transitievisie Warmte.
- 2) In 2024 worden alle ruimtelijke ontwikkelingen klimaatbestendig ingericht, op basis van een basisveiligheidsniveau en actuele landelijk geldende richtlijnen.
- 3) In 2024 worden bij locatiekeuzetrajecten de gevolgen van klimaatverandering expliciet meegenomen.
- 4) In 2026 maakt klimaatadaptatie volwaardig deel uit van al het ruimtelijk beleid en de daaraan gekoppelde programma's binnen de gemeente Steenwijkerland.

² Verweven in uitvoering en beheer van andere beleidsvelden; bijvoorbeeld groeninrichting, reconstructies etc.

2.2.3 Betrokken en actieve mensen

Strategisch doel - Iedereen is nodig om onze gemeente klimaatbestendig te maken. Als gemeente kunnen wij dit niet alleen: Zo'n 50-70% van het oppervlak in bebouwd gebied is namelijk privaat terrein. We zorgen daarom dat onze inwoners en ondernemers bewuster zijn van de gevolgen van klimaatverandering en zorgen voor meer bereidheid bij inwoners en ondernemers tot het nemen van adaptieve maatregelen.

Om inwoners en ondernemers te betrekken bij klimaatadaptatie maken we ons sterk voor de volgende **operationele doelen**:

- 1) In 2023 zijn inwoners en bedrijven op de hoogte van de stimuleringsmaatregelen van de gemeente.
- 2) In 2023 is de bewustwording van inwoners en bedrijven vergroot ten aanzien van de mogelijke gevolgen van klimaatverandering in hun directe leefomgeving.
- 3) In 2025 zijn alle scholen gestimuleerd om klimaatadaptatie in hun lessen op te nemen en toe te passen op school.

2.2.4 Adaptief landelijk gebied

Strategisch doel - We streven naar een toekomstbestendiger buitengebied voor landbouw, natuur en recreatie, door de kansen en kwetsbaarheden van klimaatverandering te agenderen bij relevante netwerken en samenwerkingen in het landelijke gebied.

Om te komen tot een adaptief landelijk gebied maken we ons sterk voor de volgende **operationele doelen**:

- 1) In 2023 hebben we de gemeentelijke belangen ingebracht bij regionale trajecten, in het bijzonder de ontwikkeling van de Regionale Veenweidestrategie.
- 2) In 2023 hebben we inzicht in de mogelijkheden voor het vasthouden van water op de hoge zandgronden.

2.2.5 Robuuste vitale functies

Strategisch doel - De vitale functies binnen de gemeente willen we beter beschermen tegen toenemende hitte, wateroverlast, droogte en overstromingen. We houden rekening met onze eigen vitale functies en zorgen voor meer bewustwording van de risico's bij belangrijke eigenaren van vitale functies.

Om te komen tot robuuste vitale functies maken we ons sterk voor de volgende **operationele doelen**:

- 1) In 2024 zijn voor alle kwetsbare en vitale objecten (in eigen beheer van de gemeente Steenwijkerland) klimaatadaptieve onderhouds- en beheerplannen gemaakt.
- 2) Uiterlijk in 2024 agendeert de gemeente Steenwijkerland de – op basis van de klimaatatlas – kwetsbare vitale objecten en netwerken bij de externe stakeholders die de objecten en netwerken in beheer hebben.

2.2.6 Proces

Voor het proces en de organisatie van de gemeente Steenwijkerland stellen we de volgende **operationele doelen**:

- 1) In 2022 hebben we binnen de gemeente een coördinator klimaatadaptatie aangesteld voor de periode van 3 jaar ingaande 2023.
- 2) In 2022 hebben we de maatregelen voor de impuls gelden³ geselecteerd en aangedragen bij de werkregio.
- 3) In 2025 hebben we de kwetsbaarheden als gevolg van klimaatverandering in beeld op basis van de meest actuele informatie (herijking klimaatatlas).

³ Vanaf 1 januari 2021 kunnen gemeenten, provincies en waterschappen gebruikmaken van de Impulsregeling Klimaatadaptatie. Via deze regeling kunnen ze een bijdrage krijgen van het rijk voor het nemen van concrete klimaatadaptatiemaatregelen.

03 | EFFECTEN EN AANDACHTSPUNTEN PER KLIMAATTHEMA

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk zijn we dieper ingegaan op de vraag wat we als gemeente Steenwijkerland zouden willen bereiken op het gebied van klimaatadaptatie. Daarvoor hebben we een visie met bijbehorende strategische doelen opgesteld voor 2050. In aanvulling daarop hebben we voor de komende planperiode van 2023 tot 2027 operationele doelen opgesteld waar we als gemeente mee aan de slag willen.

In aanvulling op deze visie en doelen kijken we in dit hoofdstuk vanuit de vier klimaatthema's naar de huidige situatie binnen onze gemeente. Welke knelpunten en aandachtspunten, onder andere volgend uit de klimaatstresstest en risicodialogen, mogen we de komende jaren verwachten binnen de gemeente als gevolg van klimaatadaptatie. Daarnaast benoemen we ook wat we specifiek willen bereiken op het gebied van deze knelpunten.

In het volgende hoofdstuk kijken hoe we vanuit de visie, de strategische en operationele doelen de in dit hoofdstuk geschetste gewenste situatie kunnen realiseren en wat daar voor nodig is. Dit leidt concreet tot een uitvoeringsagenda met maatregelen die we de komende jaren als gemeente gaan oppakken.

Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie heeft een handreiking⁴ beschikbaar gesteld waarin staat beschreven welke weersextremen beschouwd moeten worden in de klimaatstresstest. We hanteren deze weersextremen als graadmeter voor het klimaat van 2050 om de klimaateffecten in de gemeente Steenwijkerland te beschouwen. Hierbij maken we onderscheid tussen vier klimaatthema's: wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen.

---

⁴ De handreiking staat online: <https://klimaatadaptatienederland.nl/stresstest/bijsluiter/>.

3.2 Wateroverlast

In de toekomst krijgen we vaker te maken met extreme buien in warme zomers en meer langdurige neerslag in de winter. Als het kort en hevig regent is het fysiek onmogelijk om alle regen meteen af te voeren via riolering en watersysteem. De riolering en het watersysteem zijn hier namelijk niet op ontworpen. Het water moet dan eerst tijdelijk bovengronds worden geborgen, voordat het afgevoerd kan worden. De inrichting van de buitenruimte bepaalt dan waar het water blijft staan totdat het afgevoerd kan worden. Daarbij

lopen de laagste plekken als eerste onder. De wateroverlast in deze lage plekken kan leiden tot schade, onbegaanbare wegen en uitval van vitale functies.

In de gemeente Steenwijkerland zijn er verschillende laaggelegen gebieden binnen de bebouwde kommen waar wateroverlast op kan treden. Daarnaast wordt de gemeente ook gekenmerkt door verschillende beekdalen waar het water kan blijven staan en voor overlast zorgen.

Voor hevige neerslag is berekend en gevisualiseerd⁵ waar wateroverlast ontstaat bij een bui met een herhalingskans van eens in de 100 jaar in het klimaat van 2050. Het gaat dan om een korte, hevige bui waarbij 70 millimeter in een uur valt (vaak in het zomerhalfjaar, soms in combinatie met onweer of windstoten).

Tot op zekere hoogte accepteren we die wateroverlast, bijvoorbeeld als ze relatief kort blijven staan op plekken waar het niet tot overlast of schade leidt. We vinden wateroverlast onwenselijk en in sommige gevallen zelfs onacceptabel wanneer de veiligheid, leefbaarheid en gezondheid in het gedrang komen. Hieronder staat de gewenste situatie voor 2050 bij een bui van 70 mm in een uur (kans 1:100 jaar in 2050):

- ✓ Op de hoofdwegen staat minder dan 15 cm water, waardoor deze begaanbaar blijven voor calamiteitenverkeer
- ✓ De kans op wateroverlast op overige wegen is significant teruggedrongen door meer infiltratie en berging ter plaatse
- ✓ De kans op materiële schade aan bestaande bebouwing is teruggedrongen binnen de acceptabele maatschappelijke kosten

---

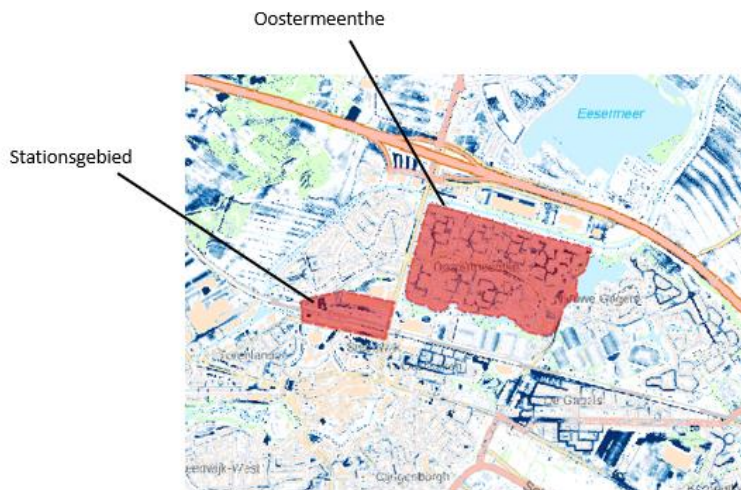
⁵ In de klimaatatlas van samenwerkingsregio Fluvius (<https://fluvius.klimaatatlas.net/>), zijn kaarten met de kwetsbaarheden al gevolg van hevige neerslag te vinden onder de tegel 'Wateroverlast'.

- ✓ We accepteren geen schade door wateroverlast bij de volgende vitale netwerken en objecten in Steenwijkerland, inclusief eventuele omliggende parkeerplaatsen:

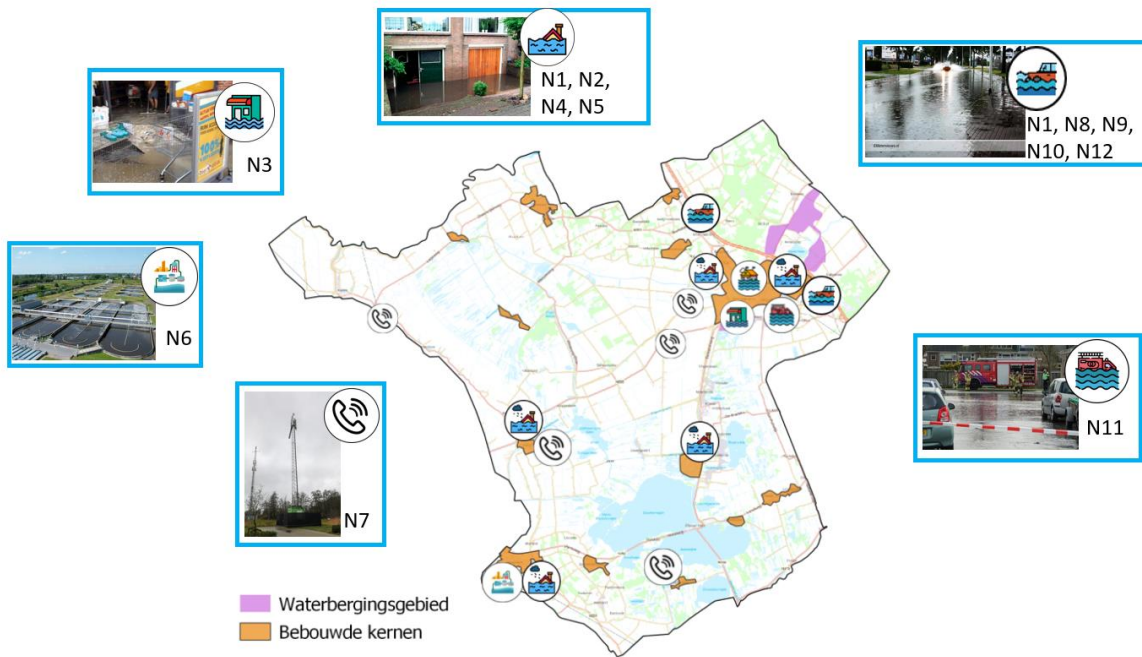
- Gemeentehuis in Steenwijk (dient als crisiscentrum tijdens calamiteiten)
- Sluizen, gemalen, RWZI's en drinkwaterstations
- Hoofd- en middenstations elektriciteit, gas en olie
- Hoofd- en middenstations telecom
- Bedrijven met kwetsbare productieprocessen
- Brandweerkazerne, politiebureau en ambulancepost
- Verkeersknooppunten en transportroutes (via weg, spoor en water)
- Cultureel erfgoed en cultuurhistorische landschappen

Dit resulteert in de volgende aandachtspunten voor de gemeente Steenwijkerland. Elk aandachtspunt heeft een code ("N" staat voor Neerslag) en kan corresponderen met één of meerdere maatregelen in de LUA. Op de kaart in Figuur 3 zijn de aandachtspunten geografisch weergegeven.

- N1** – Kans op schade en onbegaanbare wegen in de kwetsbare wijken Oostermeenthe, en Oostwijken in Steenwijk, Achterveld in Tuk en enkele kwetsbare gebieden in Steenwijkerwold
- N2** – Kans op wateroverlast in het laaggelegen gebied rondom het station in Steenwijk (o.a. Tramlaan)
- N3** – Kans op wateroverlast in winkels rondom de Gedempte Turfhaven
- N4** – Kans op wateroverlast in jaren '80 buurt aan de zuidoost kant in Vollenhove en Giethoorn-Noord.
- N5** – Kans op wateroverlast in woningen in beekdalen, zoals het dorp Thij in het dal van de Reune
- N6** – Risico op overbelasting van de rioolwaterzuiveringen bij hevige neerslag.
- N7** – Kans op uitval door wateroverlast bij de telecommasten in Steenwijk (bij Broekslagen en de Verlaatseweg)
- N8** – Kans op onbegaanbaarheid van de Meppelerweg ter hoogte van plan Steenwijk Zuidoost
- N9** – Overlast aanvoerend riool nabij RWZI Steenwijk de J.v.Riebeeckstraat / Lijsterbesstraat en RWZI Vollenhove, omgeving G.v.Rhenenlaan
- N10** – Kans op onbegaanbaarheid van de A32 ten noorden van Steenwijk.
- N11** – Kans op onbegaanbaarheid van de kruising van de Vendelweg met de Schansweg nabij de brandweerkazerne en het politiebureau
- N12** – Kans op onbegaanbaarheid van de fietstunnel onder de Schansweg

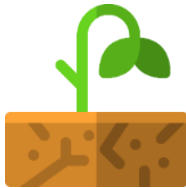

FIGUUR 2 WATERDIEPTE BIJ EXTREME NEERSLAG (70 MM IN 1 UUR) IN HET STATIONSGBIED EN IN DE LAAGGELEGEN WIJK OOSTERMEENTHE IN STEENWIJK

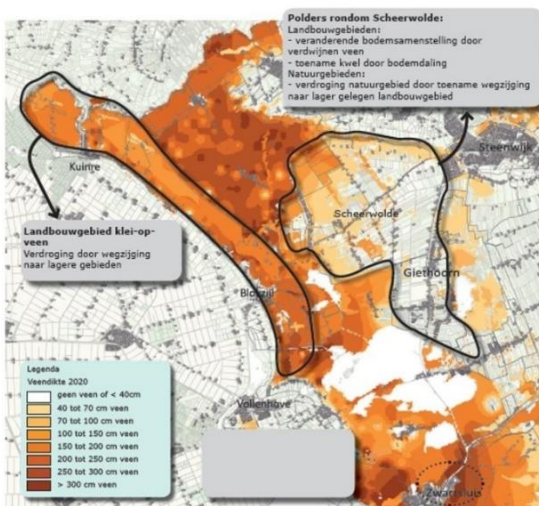

FIGUUR 3 LOCATIESPECIFIEKE OPGAVEN HEVIGE NEERSLAG

3.3 Droogte

Hoewel gemeente Steenwijkerland een waterrijke gemeente is zal langdurige droogte in de toekomst toch een risico zijn. Als de droogte voor lange tijd aanhoudt, kunnen er zoetwatertekorten optreden, wat kan leiden tot verzilting van de bodem en verdroging van landbouw- en natuurgebieden. Dit heeft nadelige gevolgen voor de flora, fauna en biodiversiteit in een gebied. Een aanverwant probleem is dat droogte kan leiden tot versnelde bodemdaling. Grote delen van de ondergrond in de gemeente Steenwijkerland bestaan voor een (groot) deel uit veen. Dit is weergegeven in Figuur 4 hieronder. Wanneer in deze gebieden de grondwaterstand zakt, zijn deze gebieden extra kwetsbaar voor bodemdaling. Door bodemdaling, vooral bij ongelijkmatige zakking, kan schade ontstaan aan bebouwing en infrastructuur. Bij de bodemdaling treedt CO₂-uitstoot en uitspoeling van nutriënten op die de water- en natuurkwaliteit negatief beïnvloeden. Het klimaatakkoord vraagt specifiek voor veenweidegebieden reductie van broeikasgassen.

FIGUUR 4 VEENDIKTE VAN DE ONDERGROND IN DE GEMEENTE STEENWIJKERLAND

Droogte is niet zoals neerslag in een gebeurtenis te vatten. Het gaat om een oplopend neerslagtekort tijdens het groeiseizoen (van 1 april tot 30 september). In de zomer van 2018 hebben we ondervonden dat langdurige droogte tot schade aan landbouw en natuur kan leiden. Het neerslagtekort van eind augustus was ongeveer 300 millimeter en zal in het klimaat van 2050 naar verwachting eens per 10 jaar voorkomen. Hieronder staat de gewenste situatie voor 2050 bij droogte door een neerslagtekort van 300 mm (referentiejaar 2018):

- ✓ Schade aan gebouwen en ondergrondse infra door het optreden van ongelijkmatige zakkingen in de ondergrond blijft beperkt
- ✓ De CO₂-uitstoot door bodemdaling in veenweidegebieden blijft beperkt
- ✓ Schade aan natuur blijft beperkt, gebiedseigen biodiversiteit, en flora en fauna worden versterkt
- ✓ Schade aan landbouw blijft beperkt
- ✓ Leidingdruk blijft voldoende voor levering drinkwater aan alle inwoners

Dit resulteert in de volgende aandachtspunten voor de gemeente Steenwijkerland. Elk aandachtspunt heeft een code ("D" staat voor Droogte) en kan corresponderen met één of meerdere maatregelen in de uitvoeringsagenda. Op de kaart in **FIGUUR 5** zijn de aandachtspunten geografisch weergegeven.

D1 – Kans op verhoogde CO₂-uitstoot en schade aan landbouw in de rand langs de Noordoostpolder, door wegzijging en onttrekking van grondwater

D2 – Kans op verdroging van de natuur door wegzijging van grondwater op de rand van het Nationaal Park Weerribben-Wieden, in de zone grenzend aan de lager gelegen polders bij Scheerwolde

D3 - Kans op toenemende funderingsproblemen door het optreden van paalrot bij dalende grondwaterstanden

D4 – Kans op verdroging van de natuur door daling van de gemiddelde grondwaterstand op de twee stuwwallen in het noorden van de gemeente en de stuwwal bij Vollenhove

D5 – Kans op verhoogde CO₂-uitstoot en inklinking van de bodem in de onderbemaling ten oosten van Giethoorn

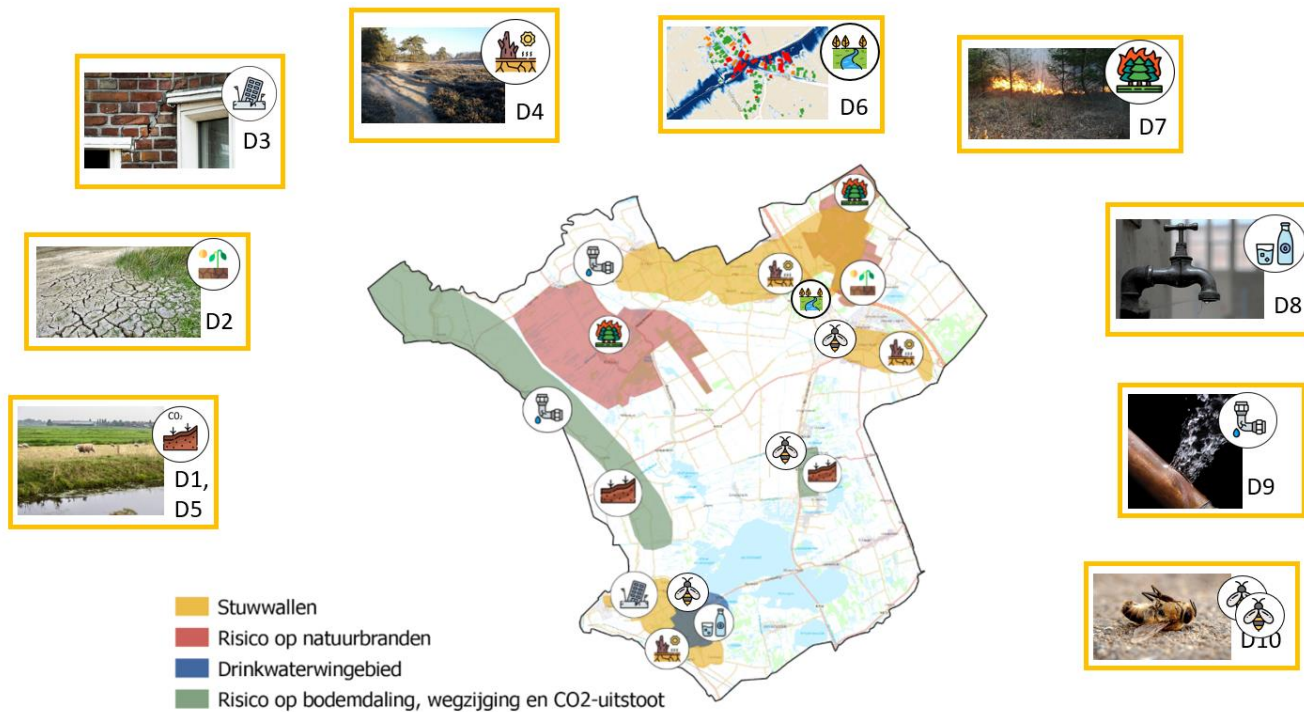
D6 – Kans op verdroging van de natuur in de beekdalen, zoals bij het dorp Thij in het dal van de Reune

D7 – Kans op natuur- en bermbranden door toenemende droogte en gebrek aan bluswater

D8 - Kans op afname van de leidingdruk door sterke stijging van de drinkwatervraag tijdens lange, warme perioden

D9 - Kans op schade aan drinkwaterleidingen, rioolbuizen en andere ondergrondse infra door het optreden van ongelijkmatige bodemdaling

D10 – Kans op sterfte van flora en fauna en achteruitgang van biodiversiteit door verdroging in gemeentelijk groen en privaat groen (bv tuinen).

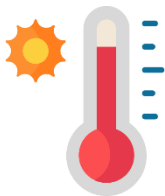

FIGUUR

5 LOCATIESPECIEKE OPGAVEN LANGDURIGE DROOGTE

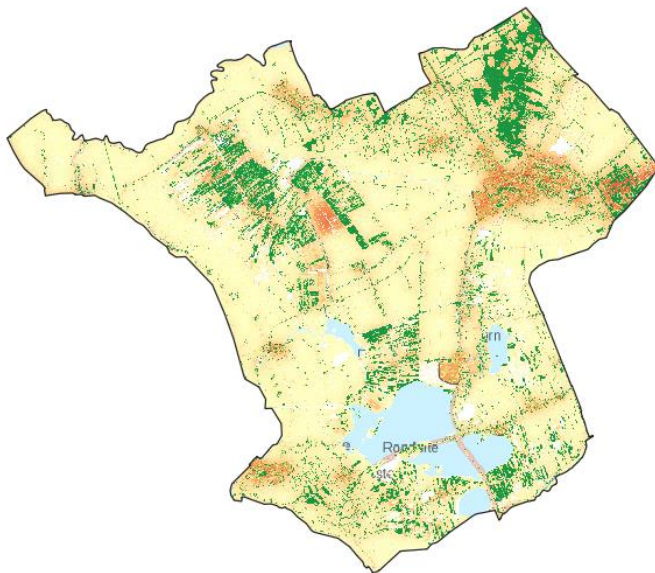

3.4 Hitte

Wanneer het warm is, is dat het meest voelbaar in de bebouwde omgeving. Een hoge luchttemperatuur en afwezigheid van wind, schaduw, water en groen zorgen ervoor dat de hitte veel extremer aanvoelt. Groen en water hebben dus een verkoelend effect, maar zijn in stedelijke omgeving minder aanwezig. Dat zie je ook duidelijk voor de gemeente Steenwijkerland; de temperatuur in de bebouwde kernen loopt hoger op dan in de landelijke gebieden daaromheen. In Figuur 6 is

een kaart opgenomen met de gevoelstemperatuur voor de gemeente Steenwijkerland. Verschillende gebieden binnen de kern hebben te maken met mogelijk hoog oplopende temperaturen.

FIGUUR 6 ENKELE VOORBEELDEN VAN LOCATIES WAAR DE GEVOELSTEMPERatuur OP EEN HETE ZOMERDAG HOOG KAN OPLOPEN

Bij de effecten van extreme hitte is het van belang te beschouwen wie of wat wordt blootgesteld, en wat de duur van blootstelling is. Naarmate de blootstelling aan hitte langer duurt nemen de effecten toe. Als indicatie voor extreme hitte kiezen we een maatgevende

zomerse dag: 1 juli 2015. In de PET-kaart (Physical Equivalent Temperature) zijn de metingen in De Bilt op die dag doorvertaald naar een gevoelstemperatuur. Hieronder staat de gewenste situatie voor 2050 bij een zomerse dag van 32 graden zonder wind (kans 1:1000 zomerdagen)

- ✓ Middenstations van vitale infrastructuur (gas verdeelstations, elektriciteit middenspanning, voedingskasten zendmasten telecom) blijven functioneren
- ✓ De kwaliteit van drinkwater is goed voor alle inwoners
- ✓ Oppervlaktewater is van goede kwaliteit voor flora en fauna
- ✓ Zwemwater is van goede kwaliteit
- ✓ Er is voldoende schaduw en verkoeling (fontein, zwemwater) op openbare verblijfsplekken
- ✓ Er is voldoende schaduw en verkoeling bij bedrijventerreinen
- ✓ Inwoners hebben handelingsperspectief bij extreme hitte, met extra aandacht voor jonge kinderen en kwetsbare ouderen

Dit resulteert in de volgende aandachtspunten voor de gemeente Steenwijkerland. Elk aandachtspunt heeft een code ("H" staat voor Hitte) en kan corresponderen met één of meerdere maatregelen in de uitvoeringsagenda. Op de kaart in **FIGUUR 5** zijn de aandachtspunten geografisch weergegeven.

H1 – Gezondheidsrisico's bij zelfstandig wonende ouderen in wijken met weinig groen en veel verharding

H2 – Weinig schaduw en verkoeling aanwezig op verschillende openbare verblijfsplekken, zoals het Kerkplein in Vollenhove en het stationsgebied en het Steenwijkerdiep in Steenwijk

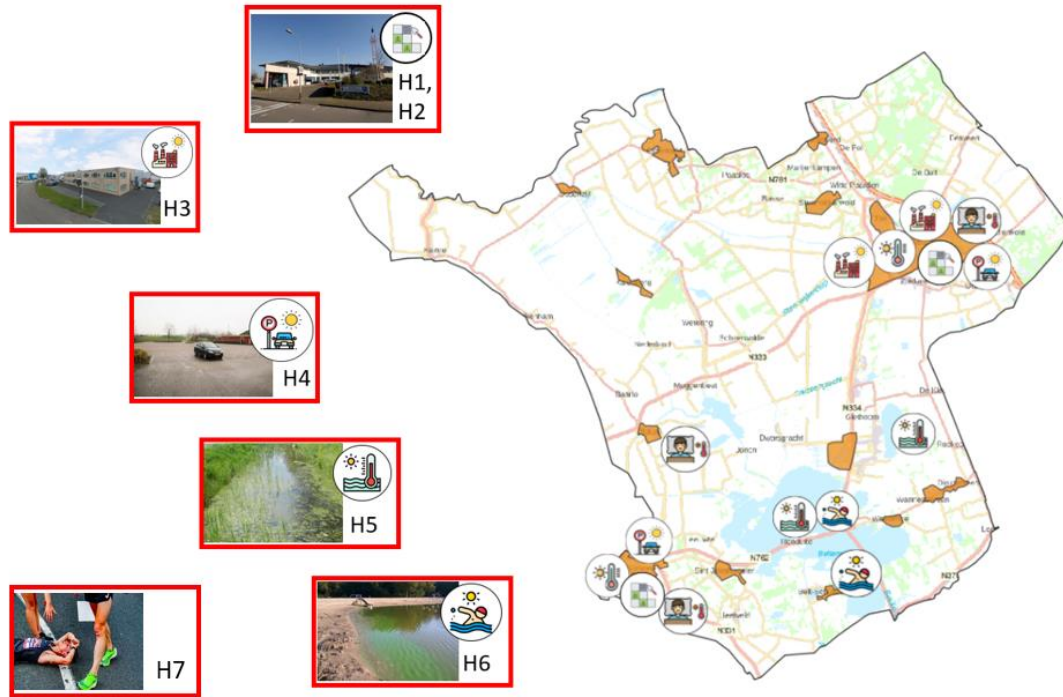
H3 – Weinig groen en verkoeling op de drie bedrijventerreinen ten westen en noorden van Steenwijk, en op het bedrijventerrein van Vollenhove (Schaarkampen)

H4 – Weinig schaduw en groen bij veel parkeerplekken en -terreinen in Steenwijkerland

H5 – Kans op afname van de oppervlaktewaterkwaliteit door langdurige opwarming van het oppervlaktewater, met schadelijke gevolgen voor flora en fauna.

H6 – Gezondheidsrisico's door een afname van de waterkwaliteit op alle zwemwaterlocaties in Steenwijkerland, door langdurige opwarming van het oppervlaktewater

H7 – Kans op hittestress risico's bij grote evenementen in de zomer

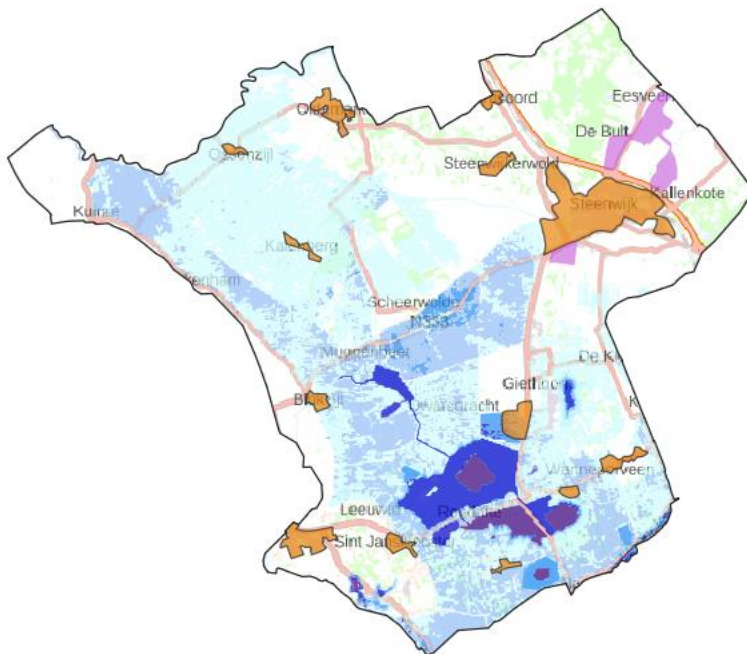

FIGUUR 7 OPGAVEN EXTREME HITTE

3.5 Overstromingen

Door klimaatverandering zullen de rivierafvoeren sterker gaan fluctueren. In Nederland zijn we weliswaar goed beschermd door onze dijken en keringen, maar toch is het de vraag of we een overstroming vanuit het oppervlaktewater altijd kunnen voorkomen, bijvoorbeeld door een dijkdoorbraak. Daarom is het goed om te kijken wat de mogelijke gevolgen van een dijkdoorbraak kunnen zijn, en hoe we ons daar het beste tegen kunnen beschermen.

De gemeente Steenwijkerland wordt grotendeels omringd door (voormalig) water: het Meppelerdiep, Zwarte Meer, Kadoelermeer, Vollenhovermeer, de voormalige Zuiderzee, de Linde en het Wijde. Uit de verschillende overstromingsscenario's die er voor de gemeente beschikbaar zijn, blijkt dat een groot deel van de gemeente kwetsbaar is in het geval van een doorbraak in een van de regionale keringen. Dit is te zien in het overstromingsbeeld van de gemeente in Figuur 8.

FIGUUR 8 OVERSTROMINGSBEELD STEENWIJKERLAND BIJ DOORBRAAK VAN REGIONALE KERINGEN

De waterveiligheid in een gebied is afhankelijk van de kans op overstromingen in dat gebied (plaatsgebonden overstromingskansen) en de resulterende waterdiepten. Het gaat dus om een combinatie van risico's op overstromingen vanuit verschillende kanalen, vaarten, rivieren en waterlopen (mogelijk vanuit het Zwarte Meer/Zwarte Water, Reune, en de Linde). Lokaal kunnen de benodigde maatregelen sterk verschillen: dit hangt af van de aanwezige functie, overstromingskansen en de waterdiepte. Hieronder staat de gewenste situatie voor 2050 bij een overstroming door een dijkdoorbraak van een regionale of primaire kering (kans 1:1000-1:3000 jaar):

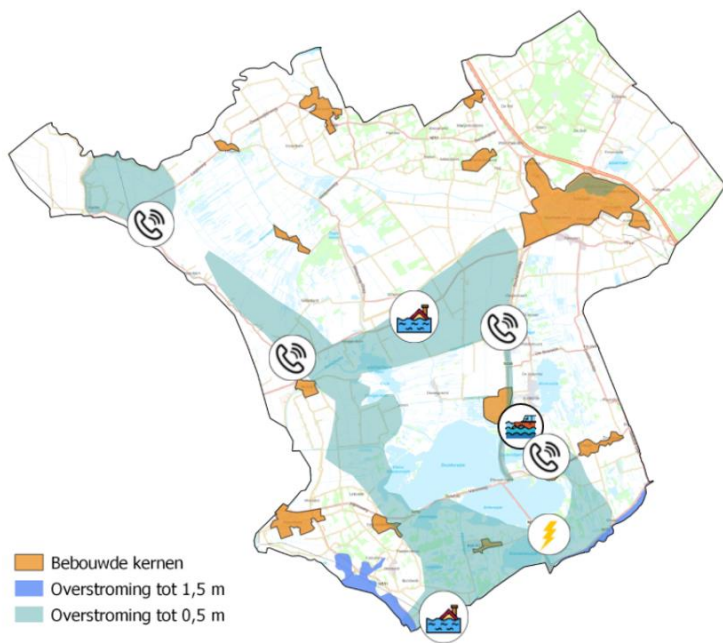
- ✓ Er zijn voldoende schuilmogelijkheden voor mens en dier
- ✓ Hoofdontsluitingswegen blijven begaanbaar voor calamiteitenverkeer
- ✓ Hoofd- en middenstations voor energie, telecom, veiligheid en gezondheidszorg ondervinden zo min mogelijk schade, zodat ze weer snel operationeel zijn
- ✓ Inwoners zijn weten hoe ze zichzelf in veiligheid kunnen brengen

Uit deze gewenste situatie volgen een aantal aandachtspunten waar we als gemeente alert op zijn. Elk aandachtspunt heeft een code ("O" staat voor Overstromingen) en kan corresponderen met één of meerdere maatregelen in de uitvoeringsagenda. Op de kaart in Figuur 9 zijn de aandachtspunten geografisch weergegeven.

O1 - Kans op onbegaanbare hoofdweg bij de N334 bij Giethoorn.

O2 - De hoofdstations telecom (Blauwehand, Jan van Nassauweg, bij de Punterweg in Kuinre en aan de Duinweg in Blokzijl) en hoofdstation elektriciteit (aan de Belterweg) zijn mogelijk kwetsbaar voor uitval door het optreden van kortsluiting door overstromingen.

O3 - Inwoners zijn zich onvoldoende bewust van hoe ze moeten handelen bij een overstroming

FIGUUR 9 LOCATIESPECIEKE OPGAVEN OVERSTROMINGEN

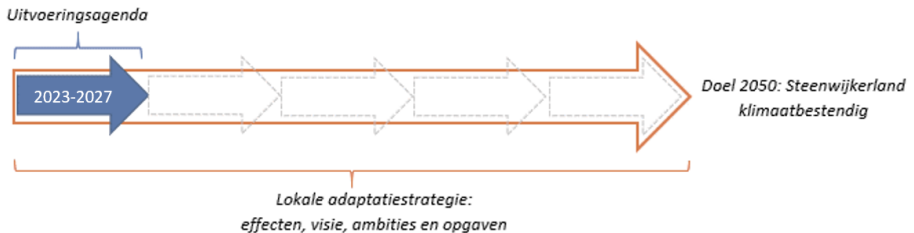
04 | UITVOERINGSAGENDA

KLIMAATADAPTATIE 2023-2027

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk vindt u de lokale uitvoeringsagenda (LUA) van de gemeente Steenwijkerland. Deze vormt een concretisering van de LAS en beschrijft de maatregelen die de gemeente Steenwijkerland in de periode 2023-2027 gaat oppakken.

De aandachtspunten in hoofdstuk 3 zijn opgesteld voor de komende dertig jaar (tot 2050). We moeten en willen direct aan de slag, maar kunnen niet alles tegelijk oppakken. De uitvoeringsagenda laat zien waar we op willen inzetten de komende *vijf* jaar. Onderstaande figuur zet de termijn van de uitvoeringsagenda in perspectief ten opzichte van de visie voor 2050.

We kiezen ervoor om de eerste termijn van vijf jaar in te zetten op:

- het verzilveren van meekoppelkansen: bij projecten en ontwikkelingen die al gepland staan kijken we welke klimaatadaptatie-maatregelen (no regret, laaghangend fruit) we daaraan kunnen koppelen. Verbeteren biodiversiteit wordt meegenomen en zorgvuldig afgewogen als integraal onderdeel van de klimaatadaptatie maatregelen.
- het verankeren van klimaatadaptatie in het DNA van de organisatie: we passen onze werkprocessen aan (LIOR⁶, eisen aan nieuwbouw en Omgevingsplannen).

⁶ Leidraad Inrichting Openbare Ruimte

- het verhogen van bewustwording en urgentiegevoel zowel binnen als buiten de organisatie, bij inwoners en ondernemers, door in dialoog te gaan met elkaar.

4.2 Huidig werkzaamheden gemeente Steenwijkerland

Naast de maatregelen die in de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie zijn opgenomen, voert de gemeente Steenwijkerland maatregelen uit die onder de reguliere werkzaamheden van de gemeente vallen. Denk hierbij aan het vervangen van het riool, het afkoppelen van regenwater van het riool en het creëren van waterberging zowel boven- als ondergronds. Omdat deze maatregelen deel uitmaken van de reguliere werkzaamheden vindt u deze niet terug in deze uitvoeringsagenda. In deze uitvoeringsagenda worden alleen de specifieke werkzaamheden benoemd die de gemeente in aanvulling op de reguliere werkzaamheden gaat uitvoeren in het kader van klimaatadaptatie.

4.3 Uitvoeringsagenda gemeente Steenwijkerland

In de uitvoeringsagenda staan alle maatregelen waar we als gemeente Steenwijkerland de komende jaren mee aan de slag gaan. De agenda is opgesteld op basis van de huidige kennis en opgehaalde informatie. Gedurende de komende jaren zal er, onder andere door de geplande onderzoeken, meer kennis en ervaring worden opgedaan. Gekeken zal worden of dit nog opgepakt kan worden in de huidige planperiode of dat het voor een nieuwe planperiode wordt ingepland. De maatregelen uit de uitvoeringsagenda kunnen grotendeels worden bekostigd uit het gemeentelijke Riolering en Water Programma (RWP). Voor enkele maatregelen (hitte, droogte en proces) zal dit niet gelden omdat er geen directe relatie is met de zorgplichten grondwater, afvalwater en hemelwater. Voor deze maatregelen is nadere instemming nodig van de gemeenteraad.

Bij het opstellen van de LAS en LUA is een uitgebreid participatietraject doorlopen. Tijdens deze periode heeft de gemeente niet stilgezeten en zijn een aantal maatregelen al uitgevoerd. Deze klimaatadaptatieve maatregelen zijn opgenomen in een aparte tabel in de LUA.

De uitvoeringsagenda is als volgt opgebouwd:

Kolom 1	Maatregelnummer
Kolom 2	Verwijzing naar het operationele doel uit de LAS, waarbij de iconen verwijzen naar de strategische doelen, en de nummers naar de bijbehorende operationele doelen: Leefbare steden en dorpen Ontwikkelingen klimaatbestendig Betrokken en actieve mensen Adaptief landelijk gebied Robuuste vitale functies Proces

NR	OPERAT. DOEL LAS	TYPE MAATREGEL EN OMSCHRIJVING	PARTNERS	FINANCIËN (EURO)	PLANNING	AANDACHTSPUNT
1	3 	[U] Het afkoppelen van het regenwater van de riolering in Oostwijken	Woonconcept	€275.000 uit RWP	2023	N1
2	1 	[U] Afkoppelen en infiltreren van regenwater in centrum Blokzijl, gecombineerd met hittestress maatregelen	WDOD	€620.000, waarvan €207.000 uit de impuls gelden en €413.000 uit RWP	2026-2027	
3	1 	[U] Oostermeenthe, verbeteren waterhuishouding waaronder verbeteren waterafvoer verharding en aanleg drainage grasvelden		€50.000 uit RWP	2023	N
4	3 	[U] Klimaatopgave herinrichting stationsomgeving inclusief wateropgave (aanpak wateroverlast) Tramlaan	WDOD	€350.000, waarvan €117.000 uit de impuls gelden en €233.000 uit RWP	Stationsomgeving 2024, Tramlaan 2025	N2, H2
5	3	[U] Klimaatopgave herinrichting Steenwijkerdiep, inclusief wateropgave (aanpak wateroverlast) Gedempte Turfhaven	WDOD	€250.000 waarvan €83.000 uit de impuls gelden en €167.000 uit RWP	Gedempte Turfhaven 2024, Steenwijkerdiep 2025	N3

6	3 	[U] Klimaatopgave aanpak wateroverlast en afkoppelen van regenwater langs de Conincksweg- ten Dale, in Steenwijkerwold	WDOD	€395.000, waarvan €132.000 uit de impulsgelden en €263.000 uit RWP	2025	N1
7	1 	[O] Onderzoek en monitoring: mogelijk nadelige gevolgen van dalende grondwaterstanden en beheersing in het openbaar gebied	WDOD, inwoners	€20.000 uit RWP	2023	D3, D4, D9
8	2 	[O] Nader onderzoek naar de kwetsbaarheden die uit de klimaatmonitor naar voren komen	Veiligheidsregio, woningcorporaties	€10.000 per jaar uit RWP	2023-2027	N, D, H, O
9	1 	[O] Verkennen kansen voor de aanleg van een ecologische verbindingszone Thij Reune en de Wheer inclusief onderzoek voorkomen wateroverlast en droogte	WDOD, natuurorganisaties, perceeleigenaren		2024	D6, D10, N5
10	1	[O/U] Opstellen werkwijze klimaatadaptieve en natuur inclusieve inrichting openbare ruimte (gelinkt aan LIOR). Hierin	Provincie, WDOD, NMF		2023-2024	D10 (gemeentelijk groen)

		wordt specifiek aandacht besteed aan het stimuleren van biodiversiteit				
11	2 	[B] Inbreng leveren in het regionale traject bij het opstellen van gezamenlijke eisen en richtlijnen voor klimaatadaptieve nieuwbouw	Bouwsector, woningbouw-corporaties	Geborgd in de RUA	2023-2024	N, D, H, O
12	3 	[B] Opstellen werkwijze om bij locatiekeuzetrajecten de gevolgen van klimaatverandering mee te nemen			2023	N, D, H, O
13	4 	[O] Inventarisatie van al het ruimtelijk beleid en gekoppelde programma's binnen gemeente Steenwijkerland			Jaarlijks	N, D, H, O
14	4 	[B] Op basis van de inventarisatie van het ruimtelijk beleid controleren of klimaatadaptatie volwaardig deel uitmaakt van het beleid, en waar nodig aanvullen			Jaarlijks	N, D, H, O

15	2 	[C] Gemeentebrede communicatiecampagne klimaatadaptatie opzetten met als doel: 1. Bewustwording van bewoners op het gebied van klimaatverandering 2. Bewoners stimuleren om klimaatadaptatieve maatregelen te nemen op eigen perceel, waaronder hergebruik van regenwater	Tuincentra, inwoners, GGD, woningcorporaties	€10.000 uit RWP	2023	N, D, H, O
16	2 	[B] Bij vergunningsaanvragen voor grote evenementen die in de zomer plaatsvinden moeten hittestress reducerende maatregelen worden opgenomen. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan voldoende, gratis drinkwater en voldoende schaduwplekken			2024	H
17	3 	[C] In gesprek met scholen om het opnemen van klimaatadaptatie in hun lessen te stimuleren	Scholen		2024-2025	N, D, H, O
18	1 	[U] Uitvoering stimuleringsregeling klimaatbestendige inrichting eigen percelen	Platform Duurzaam Nederland, Waterschap, Provincie, inwoners en ondernemers	€20.000 per jaar (geborgd in het RWP)	2023-2026	N, D, H

19	1 	[B] Continueren van de gemeentelijke inzet op de Gebiedsgerichte Aanpak Noordwest-Overijssel (PPLG), met als integraal onderdeel het bepalen van de Regionale Veenweidestrategie (klimaatakkoord)	Landbouwsector, WDOD, Provincie Overijssel, Provincie Drenthe, natuurorganisaties, LTO		2023	D1, D2, D5
20	2 	[C] Agenderen onderzoek naar mogelijkheden voor het vasthouden van water op de hoge zandgronden en inrichting overgangsgebieden rondom Widen-Weerribben om lokale wegzijging tegen te gaan (PPLG)	Natuurmonumenten, WDOD, ZON		2023	D4
21	1 	[O] Agenderen onderzoek naar effect van wateroverlast, overstromingen en hitte op uitval midden- en onderstations elektriciteit, telecom, gas, gemalen	Tennet, Enexis, WDOD, Veiligheidsregio		2024	N7
22	2 	[O] Onderzoek naar ernst en omvang van het risico op wateroverlast, overstromingen en hitte bij vitale objecten en infrastructuur, en van daaruit maatregelen kiezen	Veiligheidsregio	€10.000 uit RWP	2024	N6, N11

23	1 	[P] Aanstellen coördinator klimaatadaptatie voor 3 jaar		Dekking programmabegroting 2023-2026	2023-2024- 2025	
24	3 	[O] Actualisatie stresstest	Fluvius partners, veiligheidsregio	€25.000 vanuit RWP	2025	

TABEL 1 - REEDS UITGEVOERDE KLIMAATADAPTIEVE MAATREGELEN UIT DE LUA

NR	OPERAT. DOEL LAS	TYPE MAATREGEL EN OMSCHRIJVING	PARTNERS	FINANCIËN (EURO)	PLANNING	AANDACHTSPUNT
1	3 	[U] Het verbeteren van de waterafvoer naar de Spoorlood in Steenwijk	Prorail	€ 100.000 uit gelden RWP	2022	N2
2	1 	[O] Voorbereiden en opzetten programma stimuleringsregeling voor inwoners van de gemeente		€ 10.000 uit gelden RWP	2022	
3	1 	[B] Waar nodig afstemmen maatregelen uit de LUA met de uitgangspunten Transitievisie Warmte			2022	N, D, H, O
4	3 	[P] Indienen maatregelen voor de impuls gelden bij de regio	Fluvius	Geborgd in RWP	2022	

05 | IMPLEMENTATIE

5.1 Inleiding

De maatregelen in de uitvoeringsagenda zijn opgesteld door de gemeente Steenwijkerland, waarbij ook de link met de regionale uitvoeringsagenda van de samenwerkingsregio Fluvius is gemaakt. In de agenda hebben we een stap verder gezet richting uitvoering, ofwel implementatie. We benoemen de samenwerking met partners, benodigde middelen voor zover die nu in beeld zijn en de planning. In deze paragraaf lichten we deze keuzes voor implementatie verder toe.

5.2 Samenwerking met partners

Sommige maatregelen worden gezamenlijk met partners opgepakt. We streven ernaar om zoveel mogelijk betrokkenheid te creëren, eventueel ook bij de daadwerkelijke uitvoering van de maatregel. De gemeente houdt altijd de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering en zal daarom waar ook het initiatief nemen en afspraken maken over de uitvoering.

De uitvoering van de maatregelen die zijn opgenomen in de LUA zullen, indien nodig, altijd vooraf worden gegaan door een passend participatieproces. Dit participatieproces zal worden afgestemd op de specifieke situatie, waarin voor verschillende participatievormen (gelinkt aan de participatieladder) kan worden gekozen.

5.3 Benodigde middelen

In de uitvoeringsagenda is een inschatting gemaakt van de benodigde middelen, waarbij onderscheid is gemaakt tussen budgetten uit het RWP, uit de impulsregeling en uit de begroting van de samenwerkingsregio Fluvius. Naast een benodigd budget, gaat de uitvoering van de maatregelen gepaard met ambtelijke inzet, en soms ook inzet van regiopartners.

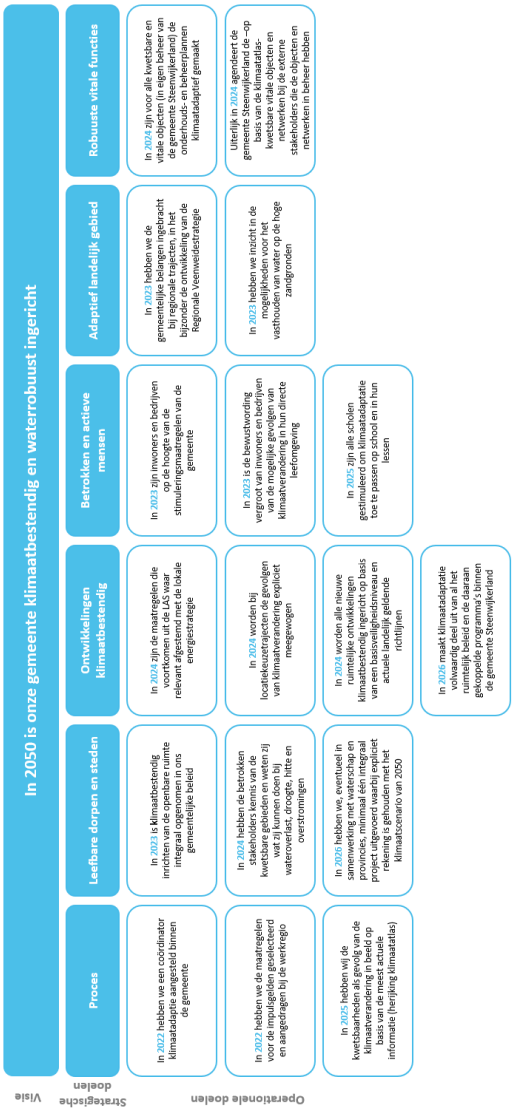
De benodigde en geborgde middelen voor het ten uitvoer brengen van deze agenda zijn genoemd in de uitvoeringsagenda. Hieronder worden de middelen kort samengevat:

- Onderzoeksbudget t.b.v. diverse onderzoeken verspreid over de gehele planperiode: circa € 105.000,- gedekt uit RWP.
- Communicatiecampagne € 10.000,- gedekt uit RWP.
- Afkoppelprojecten € 325.000,- gedekt uit RWP.
- Coördinator klimaatadaptatie, circa € 80.000,- per jaar, voor de jaren 2023 t/m 2025 (3 jaar), dekking geborgd in programmabegroting 2023-2026.
- Stimulering klimaatbestendig inrichting eigen perceel en industriegebieden bij inwoners en op bedrijventerreinen: circa € 20.000,- per jaar. Voor de hele planperiode komt dit neer op een bedrag van € 80.000,- (gedekt uit RWP)
Vanuit de regio is er aanspraak gemaakt op impuls gelden om uitvoeringsprojecten gedeeltelijk te financieren. De geselecteerde uitvoeringsprojecten hebben samen een totaalbedrag van € 1.615.000,- , waarbij er voor € 539.000,- aan impuls gelden is aangevraagd, en €1.076.000,- wordt gedekt uit het RWP
-

5.4 Planning

In deze agenda gaan we uit van een scope van zes jaar, waarna de LUA geactualiseerd zal worden. De genoemde jaartallen zijn streefjaren. Elk jaar zal de uitvoeringsagenda ambtelijk gemonitord en bestuurlijk geëvalueerd worden en naar wens worden bijgesteld.

Bijlage I Doelenboom

Bijlage II Lokale uitvoeringsprojecten impulsregeling klimaatadaptatie

De strategische en operationele doelen zijn in de LAS vertaald naar een gezamenlijke, lokale uitvoeringsagenda met maatregelen (LUA). De lokale activiteiten bestaan uit de categorieën onderzoek beleid, communicatie en proces. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale uitvoeringsprojecten (maatregelenpakket) die ingediend worden voor de impulsregeling. Dit maatregelenpakket is eind 2022 ingediend bij het Rijk om via de Impulsregeling Klimaatadaptatie rijkssubsidie te verkrijgen. Subsidie kan via de werkregio Fluvius 1 keer per jaar worden ingediend tot en met 2023. De maatregelen voor 1-1-2028 uitgevoerd te zijn.

Maatregel	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Afkoppelen regenwater centrum Blokzijl						
Wateropgave herinrichting Tramlaan						
Klimaatopgave herinrichting Stationsomgeving						
Klimaatopgave herinrichting Steenwijkerdiep						
Wateropgave herinrichting Gedempte Turfhaven						
Integrale aanpak wateroverlast en afkoppelen van regenwater langs de Conincksweg-ten Dale, in Steenwijkerwold						

Bijlage III Vragenlijst participatieproces

VRAGENFORMULIER

CONCEPT LOKALE ADAPTATIESTRATEGIE STEENWIJKERLAND

Bedankt en fijn dat u wilt reageren op onze lokale adaptatiestrategie. U heeft de lokale adaptatiestrategie ontvangen in de bijlage van de e-mail. U hoeft niet op alle vragen te reageren. Als u – los van de vragen – opmerkingen heeft dan is hier ruimte voor onderaan het formulier. Als u klaar bent kunt u het formulier retourneren naar het e-mailadres: klimaat@steenwijkerland.nl. Ook als u vragen heeft kunt u die stellen via dit e-mailadres. Op werkdagen proberen wij dezelfde dag nog te reageren.

ALGEMENE INFORMATIE

Eerst stellen wij u een aantal algemene vragen:

1. Namens welke organisatie reageert u?

Klik of tik om tekst in te voeren.

2. In 2020/2021 zijn er risicodialogen gevoerd voor de Regionale adaptatiestrategie. Was u daarbij betrokken?

☐ Ja ☐ Nee

3. Waar bent u gevestigd?
Plaats(en)

Klik of tik om tekst in te voeren.

4. Was u bekend met de gevolgen van klimaatverandering?

☐ Ja ☐ Nee

---

5. Maakt u zich zorgen over klimaatverandering?

Kies één antwoord:

- ☐ Geen zorgen
- ☐ Niet echt zorgen
- ☐ Neutraal
- ☐ Een beetje zorgen
- ☐ Veel zorgen

---

6. Heeft u te maken gehad met de gevolgen van klimaatverandering?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Hitte
  - ☐ Droogte
  - ☐ Langdurige neerslag
  - ☐ Overstromingen
  - ☐ Anders namelijk,
- Klik of tik om tekst in te voeren.

---

7. Hoe belangrijk is het voor u dat de gemeente Steenwijkerland aandacht besteedt aan klimaatadaptatie?

- ☐ Zeer onbelangrijk
- ☐ Onbelangrijk
- ☐ Neutraal
- ☐ Belangrijk
- ☐ Zeer belangrijk

---

8. Wilt u verder nog iets kwijt voordat u aan de vragenlijst begint?

Klik of tik om tekst in te voeren.

Ga naar de volgende pagina voor vragen over de lokale adaptatiestrategie >

VRAGENLIJST LOKALE ADAPTATIESTRATEGIE

De Lokale adaptatiestrategie (en uitvoeringsagenda) bestaat uit 5 hoofdstukken. In het voorwoord en in hoofdstuk 1 leest u hoe de Lokale adaptatiestrategie is ontwikkeld. Als u opmerkingen heeft mag u die hieronder invullen. U kunt dit hoofdstuk overslaan

en doorgaan naar vraag 1 (zie volgende pagina). **Oopmerkingen hoofdstuk 1**

Opmerkingen hoofdstuk 2

HOOFDSTUK 3: EFFECTEN EN AANDACHTSPUNTEN PER KLIMAATTHEMA

Voor de onderstaande vragen kunt u de klimaatatlas raadplegen:

<https://fluvius.klimaatmonitor.net/>. Dit kan u helpen een beeld te vormen van de kwetsbaarheden in uw omgeving. Uiteraard kunt u de vragen beantwoorden naar eigen inzicht/ervaring.

Vraag 2 Wateroverlast (bladzijde 17-20)

Wateroverlast: zijn er aandachtspunten in uw omgeving die niet benoemd worden?	
Vraag	Uw antwoord
Welk aandachtspunt hebben we nog niet benoemd?	
Wat is het risico?	
Wat zijn de gevolgen en voor wie/wat?	
Hoe vaak komt het voor?	
Wat is de locatie (adres)?	

Vraag 3 Droogte (bladzijde 21-23)

Droogte: zijn er aandachtspunten in uw omgeving die niet benoemd worden?	
Vraag	Uw antwoord
Welk aandachtspunt hebben we nog niet benoemd?	
Wat is het risico?	
Wat zijn de gevolgen en voor wie/wat?	
Hoe vaak komt het voor?	
Wat is de locatie (adres)?	

Vraag 4 Hitte (bladzijde 24-26)

Hitte: zijn er aandachtspunten in uw omgeving die niet benoemd worden?	
Vraag	Uw antwoord
Welk aandachtspunt hebben we nog niet benoemd?	

Wat is het risico?	
Wat zijn de gevolgen en voor wie/wat?	
Hoe vaak komt het voor?	
Wat is de locatie (adres)?	

Vraag 5 Overstromingen (bladzijde 27-29)

Overstromingen: zijn er aandachtspunten in uw omgeving die niet benoemd worden?	
Vraag	Uw antwoord
Welk aandachtspunt hebben we nog niet benoemd?	
Wat is het risico?	
Wat zijn de gevolgen en voor wie/wat?	

Hoe vaak komt het voor?	
Wat is de locatie (adres)?	

Vraag 6: Maatregelen

Zijn er maatregelen waarbij uw organisatie betrokken moet worden? Zie hoofdstuk 2 en bladzijde 33-38 voor de maatregelen. Geef ook aan hoe de we de samenwerking kunnen opzoeken.

1)
2)
3)
4)
5)
6)
7)

Overige opmerkingen

Hartelijk dank voor het delen van uw lokale kennis!

Alle resultaten worden verzameld en verwerkt in een nieuwe versie: Lokale adaptatiestrategie Gemeente Steenwijkerland 2023-2028. De resultaten die niet direct een plek vinden in de LAS/LUA worden verwerkt in de bijlage.

Wilt u de nieuwe versie van de LAS/LUA ontvangen? Laat dan hier uw e-mailadres achter:	

Bijlage IV Overzicht plaatselijke belangengroepen

De volgende plaatselijke belangengroepen zijn benaderd:

- Buurtvereniging Basse en omstreken
- Stichting Dorpsbelangen Belt-Schutsloot
- Dorpsbelang Blankenham
- Plaatselijk Belang Blokzijl
- Vereniging Dorpsbelangen Dwarsgracht-Jonen
- Vereniging Dorpsbelang Eesveen – De Bult
- Vereniging Dorpsbelangen Giethoorn 't Gieters Belang
- Plaatselijk Belang Kalenberg – Hoogeweg
- Stichting Dorpsbelang Kallenkote
- Plaatselijk Belang Kuinre en omstreken
- Buurtvereniging Marijenkampen
- Plaatselijk Belang Oldemarkt
- Stichting Kleine Kern Onna
- Plaatselijk Belang Ossenzijl
- Vereniging voor Paasloër Belang
- Plaatselijk Belang Scheerwolde
- Plaatselijk Belang Sint-Jansklooster – Heetveld
- Dorpsbelang Steenwijkerwold
- Plaatselijk Belang Tuk
- Belangenvereniging Vollenhove stad
- Vereniging Dorpsbelang Wanneperveen
- Plaatselijk Nut Wetering en omstreken
- Dorpsbelang Willemsoord en omstreken
- Buurtvereniging Witte Paarden – Baars
- Buurtvereniging Zuidveen
- Buurtvereniging De Beitel en omstreken
- Wijkvereniging De Gagels
- Wijkvereniging de Middenweg

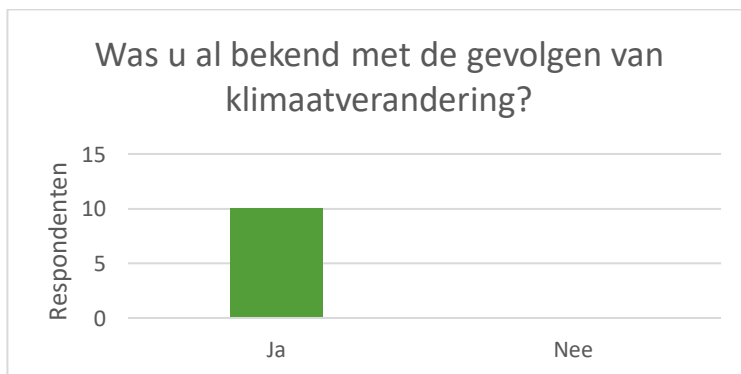
- Wijkvereniging Steenwijk-Noord
- Wijkvereniging Steenwijk-West
- Bewonersvereniging Binnen de Veste

Overzicht reacties vragenlijst

Alle belangengroepen zijn in het najaar van 2022 benaderd via de mail met een uitnodiging om de vragenlijst in te vullen en op deze manier deel te nemen aan de consultatieronde voor de LAS en LUA voor gemeente Steenwijkerland. Geconstateerd is dat de respons in het begin erg laag was. Daarom zijn een aantal acties uitgevoerd om meer input op te halen.

Na de eerste mail is twee weken later nog een herinneringsmail verstuurd. Vlak voor de kerstvakantie is geprobeerd alle plaatselijke belangengroepen die nog niet op de mail hadden gereageerd telefonisch te benaderen. In het eerste kwartaal van 2023 is een tweede belronde gehouden. Vervolgens is nog een keer de mail verstuurd met de vraag om de vragenlijst ingevuld te retourneren. Deze mail is verstuurd naar alle plaatselijke belangengroepen die nog niet hadden gereageerd, ook naar de groepen die niet telefonisch bereikbaar waren. Op 1 maart is de consultatieronde gesloten.

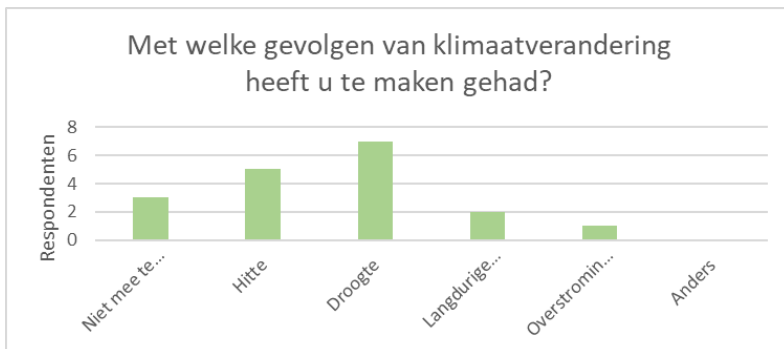
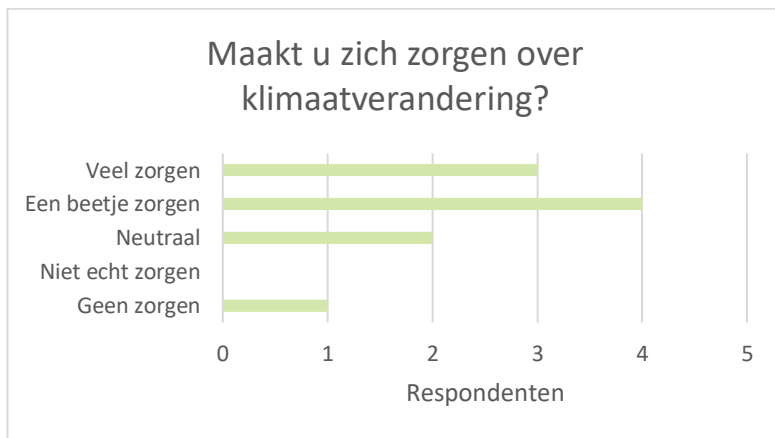
Van de 31 plaatselijke belangenverenigingen die hierboven zijn genoemd, zijn er 10 die een ingevulde vragenlijst hebben teruggestuurd. Verder zijn er nog 2 plaatselijke belangenverenigingen die hebben aangegeven de vragenlijst niet in te kunnen of willen vullen. Van de overige belangenverenigingen is geen reactie ontvangen. Hieronder zijn de reacties op de vragenlijst samengevat. Waar relevant zijn punten uit de ontvangen reacties overgenomen in de LAS en LUA.

Van de 10 respondenten gaven allen aan vooraf aan het leven van de toegestuurde LAS en LUA al bekend te zijn met de gevolgen van klimaatverandering. 7 respondenten gaven aan zich daar een beetje of veel zorgen over te maken. 2 Respondenten gaven aan neutraal tegenover dit thema te staan, en 1 gaf aan zich geen zorgen te maken over klimaatverandering.

Qua klimaatthema's gaven de meeste respondenten aan al te maken te hebben gehad met de gevolgen van droogte (7 respondenten) en hittestress (5 respondenten). De thema's wateroverlast en overstromingen worden tot nu toe minder ervaren door de respondenten. 2 respondenten gaven aan tot nu toe niet te maken te hebben gehad met de gevolgen van klimaatverandering.

Van de 10 respondenten gaven de meeste aan het belangrijk of zeer belangrijk te vinden dat de gemeente Steenwijkerland aandacht besteedt aan klimaatadaptatie in de gemeente. 2 respondenten gaven aan hier neutraal tegenover te staan, en 1 respondent gaf aan dat het geen belangrijk thema te vinden.

De meeste respondenten hadden geen aanvullende opmerkingen of vragen over hoofdstuk 1 en 2 van de LAS en LUA. Twee respondenten gaven aan het een duidelijk verhaal te vinden, en het eens te zijn met de strategische en operationele doelen die in hoofdstuk 3 van de LAS worden beschreven. Een van de respondenten gaf aan benieuwd te zijn met welke partijen is gesproken in het kader van de externe risicodialoog, en gaf daarbij aan dat plaatselijke belangen een belangrijke rol kunnen spelen bij het bij elkaar brengen van inwoners uit hun gebied die meer lokale kennis hebben op het gebied van lokale knelpunten. Daarnaast gaf een van de respondenten nog aan benieuwd te zijn hoe de gemeente de strategische en operationele doelen in de komende jaren gaat monitoren.

Op het thema 'wateroverlast' gaven alle respondenten aan geen verdere aanvullingen of aandachtspunten te hebben. Op het thema 'droogte' werden daarentegen verschillende aanvullende aandachtspunten genoemd:

- De verdroging van (particuliere) tuingronden

- Verdroging van de natuurgebieden rondom Dwarsgracht en met name op de oude graslanden. Hier leidt de droogte tot inklinking van het veen
- Dat het belangrijk is om water ook op de hogere leemgronden vast te houden en stuwen misschien hoger opgezet kunnen worden

Aanvullend gaven twee respondenten aan zich zorgen te maken over de vermindering van de kwaliteit van drinkwater als gevolg van mogelijke verzilting van het waterwingebied bij (langdurige) droogte.

Op het thema 'hitte' gaven enkele respondenten aanvullende aandachtspunten en knelpunten:

- Het aanleggen van watertappunten in het centrum van Steenwijk om de gevolgen van uitdroging tijdens hete zomers tegen te gaan
- Meer aandacht voor het aanpassen van huizen om te voorkomen dat het binnen te warm wordt; dit is vooral belangrijk voor inwoners op hogere leeftijd

Op het thema 'overstromingen' gaf 1 respondent aan dat het goed zou zijn om bewoners meer te informeren over de gevolgen van een overstroming op lokaal niveau. Hierbij gaf de respondent specifiek aan geïnteresseerd te zijn in de gevolgen van een overstroming op kwetsbare nuts- en infrastructuur. Daarnaast zou het goed zijn om bewoners een handelingsperspectief aan te reiken.

Tenslotte gaven verschillende respondenten aanvullende opmerkingen mee aan het einde van de vragenlijst. Hieronder een beknopt overzicht van de opmerkingen die gegeven zijn:

- Er werd aangegeven dat de vragenlijst sterk gericht was op risico's, maar niet op oplossingen en verbeteringen. Daar zouden verschillende belangengroepen graag over meedenken
- Verschillende plaatselijke belangengroepen gaven aan bereid te zijn om uitgebreider mee te denken over de knelpunten en oplossingsrichtingen op het gebied van klimaatadaptatie
- 1 van de respondenten gaf aan graag meer aandacht te willen voor handelingsperspectief richting bewoners. Daarnaast gaven verschillende respondenten aan dat huns inziens veel bewoners niet voldoende op de hoogte zijn van (de gevolgen van) klimaatverandering en noodzakelijkheid van klimaatadaptatie
- 1 van de respondenten stelde de vraag of de gemeente al begonnen is met het uitvoeren van verschillende maatregelen in de uitvoeringsagenda, omdat voor enkele maatregelen 2022 als jaar in de planning wordt genoemd.

Bijlage V Overzicht stakeholders

De volgende plaatselijke stakeholders zijn benaderd:

- Waterschap Drents Overijsselse Delta
- Drinkwaterbedrijf Vitens
- Provincie Overijssel
- Veiligheidsregio IJsselland
- Woonconcept
- Wetland Wonen Groep
- Business Club Steenwijkerland
- Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden
- Natuurmonumenten

Participatietraject

Alle organisaties en stakeholders zijn in het najaar van 2022 benaderd via de mail met een uitnodiging om de vragenlijst in te vullen en op deze manier deel te nemen aan de consultatieronde voor de LAS en LUA voor gemeente Steenwijkerland. Geconstateerd is dat de respons in het begin erg laag was. Daarom zijn een aantal acties uitgevoerd om meer input op te halen.

Zoals ook is aangegeven in Hoofdstuk 2, is de vragenlijst uiteindelijk ingevuld door het waterschap, de provincie, de veiligheidsregio, Woonconcept, Wetland Wonen Groep, Business Club Steenwijkerland, Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden en door Natuurmonumenten. De reacties op de vragenlijst vanuit de verschillende stakeholders waren overwegend positief; de meesten gaven aan het fijn te vinden op deze manier betrokken te worden bij het proces rondom de totstandkoming van de LAS-LUA.

Verschillende stakeholders hebben concrete input en feedback gegeven op verschillende onderdelen van de LAS-LUA. Deze opmerkingen zijn waar mogelijk verwerkt in de LAS-LUA. Alle externe stakeholders hebben een uitleg ontvangen over wat er met hun opmerkingen is gebeurd en waarom. Een uitgebreid overzicht van de reacties van de verschillende stakeholders, en de bijbehorende uitleg van de gemeente is opgenomen in Bijlage VI.

Bijlage VI Verwerking feedback stakeholders

Tijdens de consultatieronde voor de LAS-LUA voor Steenwijkerland is aan verschillende stakeholders gevraagd om input en feedback te geven op de conceptversie die eind 2021 is opgeleverd. Hieronder is per stakeholder aangegeven welke input-punten ze hebben ingebracht en hoe deze zijn verwerkt in de LAS-LUA

Waterschap Drents Overijsselse Delta

Het Waterschap heeft op verschillende punten feedback gegeven op de LAS-LUA. Verschillende punten die door het Waterschap zijn ingebracht waren aan elkaar gelinkt. In onderstaand overzicht van punten is een samenvatting gegeven van de punten die het Waterschap heeft ingebracht:

1. Het Waterschap stelt op verschillende punten in de LAS-LUA om de link met de kamerbrief 'Bodem en water sturend' expliciet te maken.

Reactie gemeente: Deze opmerking is niet overgenomen. De LAS-LUA voor gemeente Steenwijkerland is geschreven vanuit de DPRA, niet vanuit het principe 'bodem en water sturend'. Natuurlijk is 'bodem en water sturend' een belangrijk onderwerp om mee te nemen, maar in onze visie is het thema 'klimaatadaptatie' breder dan dat. Wel is in Hoofdstuk 1 in de paragraaf over aanverwant beleid de kamerbrief 'bodem en water sturend' opgenomen.

2. Het waterschap merkt op over strategisch doel 2.2.1 dat de term 'prettig' niet heel smart is, en voor iedereen iets anders kan betekenen. Het is dus lastig om dat als beleid na te streven.

Reactie gemeente: De gemeente sluit zich aan bij deze observatie, maar heeft er voor nu voor gekozen om de formulering niet te veranderen. Dit omdat de gemeente in de formulering van de strategische doelen graag wil aansluiten op de gebruikte formulering in de RAS en RUA. Voor de volgende iteratie op zowel de RAS-RUA als de LAS-LUA zal dit punt wel worden meegenomen.

3. Met betrekking tot het operationele doel 'In 2023 is klimaatbestendig inrichten van de openbare ruimte integraal opgenomen in ons gemeentelijk beleid' vraagt het waterschap zich af of dit om beleid over de fysieke ruimte gaat, of ook om

bijvoorbeeld de communicatie en samenwerking met andere partijen (zoals het waterschap).

Reactie gemeente: Het gaat hierbij in principe om allebei.

4. Met betrekking tot operationeel doel 2 onder 'klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkelingen' vraagt het waterschap waarom hier niet wordt gerefereerd naar de richtlijnen van BZK die eind 2022 zijn uitgebracht, aangezien deze actueler zijn.

Reactie gemeente: op het moment dat de concept LAS-LUA is opgesteld, waren deze richtlijnen nog niet uitgebracht. Dit operationele doel is nu aangepast naar 'In 2024 worden alle ruimtelijke ontwikkelingen klimaatbestendig ingericht, op basis van een basisveiligheidsniveau en actuele landelijk geldende richtlijnen'.

5. Met betrekking tot de bij van 70 mm in 1 uur, die nu wordt aangehouden onder het thema 'wateroverlast' in Hoofdstuk 3, vraagt het waterschap of deze bui wel heftig genoeg is, nu extremere buien steeds gewoner worden.

Reactie gemeente: Op dit moment wordt een bui van 70 mm in 1 uur in de meeste gemeenten als uitgangspunt gebruikt in de LAS-LUA; deze bui wordt ook benoemd in de DPRA. Daarnaast is ook de kwetsbaarheidsanalyse die als uitgangspunt is gebruikt gebaseerd op deze bui. Bij de volgende iteratie op de kwetsbaarheidsanalyse en de LAS-LUA zal opnieuw geëvalueerd worden of het nodig is om met een heftigere bui te rekenen.

6. In hoofdstuk 3 wordt onder het thema 'overstromingen' benoemd dat het waterschap aan de maat staat voor de overstromingsrisico's. Het waterschap geeft aan dat dat maar beperkt het geval is; het waterschap gaat inderdaad over het beheer van de dijken, maar de ruimtelijke ordening van het binnendijkse gebied, wat een grote invloed heeft op de overstromingsrisico's, valt onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Reactie gemeenten: dit punt is overgenomen; de tekst in de definitieve concept LAS-LUA is op dit punt aangepast.

Veiligheidsregio IJsselland

De veiligheidsregio heeft op verschillende punten feedback gegeven op de LAS-LUA:

1. De veiligheidsregio heeft aangegeven dat recreatie een belangrijk thema is voor gemeente Steenwijkerland. In de adaptatiestrategie zagen zij de kansen en bedreigingen hiervoor maar beperkt terugkomen.

Reactie gemeente: (Water)recreatie is inderdaad heel belangrijk voor gemeente Steenwijkerland. De LAS-LUA gaat niet specifiek in op recreatie als beleidsonderdeel. Echter zijn er wel een aantal punten, zoals de kwaliteit van zwemwater, die specifiek benoemd worden in de LAS-LUA en een directe link hebben met het thema recreatie.

2. De veiligheidsregio heeft aangegeven dat vanaf 15 cm water op straat, de bereikbaarheid van de hulpdiensten in de knel komt; hierbij is ook rekening gehouden met de vrijwilligers die naar de brandweerkazernes moeten kunnen komen.

Reactie gemeente: Deze opmerking van de Veiligheidsregio is overgenomen door de gemeente. Het ambitieniveau onder 'wateroverlast' in Hoofdstuk 3 is aangepast naar: 'Op de hoofdwegen staat minder dan 15 cm water, waardoor deze begaanbaar blijven voor calamiteitenverkeer'.

3. De veiligheidsregio heeft aangegeven dat een knelpunt onder het thema 'hitte' over het risico op natuurbranden uitgebreid zou moeten worden met bermbranden.

Reactie gemeente: Dit is overgenomen in het definitieve concept LAS-LUA

4. De veiligheidsregio heeft aangegeven dat een extra risico bij het thema hitte de 'toename van het risico op uitzetting rails en bruggen, en het smelten van asfalt' is. Daarnaast wees de veiligheidsregio op het risico dat bepaalde soorten industrie gebruik maken van koelinstallaties en kwetsbaar zijn voor hitte. Wanneer het stroomnet overbelast raakt kan dit risico's met zich meebrengen.

Reactie gemeente: Dit punt is niet verwerkt in het definitieve concept van de LAS-LUA, maar nemen we mee in ons overleg met de netbeheerder rondom vitale en kwetsbare infrastructuur.

5. De veiligheidsregio geeft aan dat het goed zou zijn om een strategie op te stellen voor de gevolgenbeperking bij een overstroming. De veiligheidsregio wijst erop dat de

veiligheidsregio hier niet voor verantwoordelijk is, maar de gemeente alleen kan adviseren over maatregelen en ondersteuning biedt in het geval van een overstroming.

Reactie gemeente: in deze planperiode richten we ons op de bewustwordingscampagne, waarin we overstromingsrisico's ook meenemen. In de eerstvolgende planperiode willen we nadenken over maatregelen, zoals bijvoorbeeld het opstellen van een strategie hoe om te gaan met overstromingsrisico's

6. De veiligheidsregio geeft aan dat een belangrijk hitte risico kan optreden bij grote evenementen.

Reactie gemeente: dit punt is overgenomen en is als extra aandachtspunt toegevoegd in Hoofdstuk 3. In de uitvoeringsagenda is een maatregel opgenomen dat er voortaan bij de vergunningsaanvraag van grote evenementen moet worden aangegeven wat er wordt gedaan om hittestress zoveel mogelijk te voorkomen, indien dat van toepassing is.

7. De veiligheidsregio geeft aan graag te willen worden betrokken bij de volgende maatregelen uit de uitvoeringsagenda:
  - a. Nader onderzoek naar de kwetsbaarheden die uit de klimaatatlas naar voren komen
  - b. Onderzoek naar ernst en omvang van het risico op wateroverlast bij vitale objecten en infrastructuur, en van daaruit maatregelen kiezen
  - c. Actualisatie van de stresstest

Reactie gemeente: Dit voorstel is overgenomen in het definitieve concept van de LAS-LUA. De veiligheidsregio is als samenwerkingspartner opgenomen in de uitvoeringsagenda bij bovengenoemde maatregelen.

Ten slotte geeft de veiligheidsregio aan dat het bezig is met de ontwikkeling van informatiebladen voor wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. Ook ontwikkelen ze een informatiekaart die speciaal gericht is op bedrijven. Deze informatiekaarten zijn bijgevoegd bij hun reactie op de LAS-LUA. Voor eventuele vragen hierover kan de gemeente terecht via het mail-adres risicobeheersing@vrijsselland.nl.

Provincie Overijssel

De provincie heeft op verschillende punten feedback gegeven op de LAS-LUA:

1. De provincie vraagt in het teruggestuurde vragenformulier of er in gemeente Steenwijkerland locaties met opslag van gevaarlijke stoffen zijn die een risico kunnen vormen.

Reactie gemeente: Tijdens het proces van het opstellen van de LAS-LUA is hiernaar gekeken. Voor zover toen bekend waren deze locaties er niet, en dit punt is daarom ook niet opgenomen in de LAS-LUA.

2. De provincie vraagt zich verder af of scheurvorming in dijken een knelpunt is onder het thema droogte.

Reactie gemeente: Dit kan zeker een mogelijk knelpunt zijn, maar is niet opgenomen in deze gemeentelijke LAS-LUA. Het beheer en onderhoud van de dijken ligt bij het waterschap; de gemeente heeft hier geen directe rol in. In de LAS-LUA voor gemeente Steenwijkerland is gefocust op het opstellen van een overzicht van knelpunten waarvoor de gemeente aan de lat staat. Vandaar dat dit punt niet is opgenomen.

3. De provincie noemt dat het bij het thema overstromingsrisico's ook interessant zou zijn om te kijken naar de vitale en kwetsbare functies.

Reactie gemeente: Dit is inderdaad interessant in het kader van overstromingsrisico's. Momenteel is dit in de LAS-LUA geborgd door maatregel 20 en 21 in de uitvoeringsagenda.

4. De provincie merkt op dat een van de maatregelen in de uitvoeringsagenda gaat over het aanvragen van impuls geld voor klimaatadaptatie bij het Rijk. De provincie merkt op dat het goed zou zijn om een update hierover te verwerken in de LAS-LUA.

Reactie gemeente: Dit punt is overgenomen in het definitieve concept voor de LAS-LUA. Er is een aparte tabel toegevoegd na de uitvoeringsagenda met de maatregelen die in 2022 al zijn uitgevoerd. Het gaat om 4 maatregelen in totaal, waaronder het aanvragen van impuls gelden bij het Rijk.

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten heeft op verschillende punten feedback gegeven op de LAS-LUA:

1. Natuurmonumenten geeft haar complimenten voor het stuk en de manier waarop de gemeente dit oppakt.
2. Met betrekking tot het thema droogte, geeft Natuurmonumenten aan dat een verhoging van het waterpeil een belangrijk aandachtspunt is. Dit is nodig om de achteruitgang van de natuur door verdroging van zeer kwetsbare habitat-typen tegen te gaan.

Reactie gemeente: De gemeente heeft geen zeggenschap over de hoogte van de waterpeilen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij het waterschap. In deze gemeentelijke LAS-LUA zijn alleen de aandachtspunten waarvoor de gemeente primair aan de lat staat opgenomen. Vandaar dat dit aandachtspunt niet is opgenomen in deze LAS-LUA.

3. Natuurmonumenten geeft aan dat hitte ook een negatief effect heeft op de natuur omdat het leidt tot extra verdroging. Dit aandachtspunt staat nu echter niet specifiek onder het thema 'hitte' genoemd.

Reactie gemeente: Het klopt dat hitte ook tot verdroging van de natuur kan leiden. Voor de overzichtelijkheid is er echter voor gekozen om deze effecten onder 'droogte' te noemen, en niet nog een keer onder het thema 'hitte'.

4. Natuurmonumenten geeft aan dat maatregelen 14 in de uitvoeringsagenda uitgebreid zou moeten worden met: 'inrichten overgangsgebieden rondom Wieden-Weerribben om lokale wegzijging enigszins tegen te gaan'. Hierin zou Natuurmonumenten graag betrokken worden.

Reactie gemeente: Dit punt is overgenomen en aangepast in het definitieve concept LAS-LUA. Ook is natuurmonumenten toegevoegd als samenwerkingspartner bij deze maatregel.

Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden

Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden heeft geen directe feedback of suggesties voor de LAS-LUA, maar geeft het volgende mee in de ingevulde vragenlijst:

‘Mijns inziens is het bewustzijn, ondanks dat we een (inter)nationaal vermaard erfgoed en landschapscluster zijn, voor wat betreft natuurinclusiviteit en klimaateffecten nog erg laag. Het voortbestaan van dit gebied qua economisch verdienvermogen, qua leefbaarheid en ecologische waarde(n) staan als gevolg van o.a. klimaat onder druk. Dat raakt de gemeenschap op middellange termijn hard als er geen maatregelen komen. Het kenmerkende van het natuurgebied is dat alle kernen in de nabijheid van N2000 functioneren en daar grote invloed op hebben (positief en negatief). Het is goed de kwetsbaarheden in beeld te brengen, maar ook de positieve koppelkansen rondom klimaatmaatregelen én versterking van economie, ecologie en leefbaarheid. Ons Nationaal Park wil de natuur richting de kernen brengen (vergroening) en de natuurinclusiviteit versterken; een regeneratieve bestemming worden, waar economie, ecologie en leefbaarheid elkaar versterken i.p.v. elkaar verdringen.’

Reactie gemeente: deze opmerking is niet direct verwerkt in het definitieve concept LAS-LUA, maar is ter kennisgeving aangenomen.

Wetland Wonen groep

Wetland Wonen groep heeft op verschillende punten feedback gegeven op de LAS-LUA:

1. Wetland Wonen groep geeft aan dat op pagina 22 van de concept LAS-LUA staat dat het risico op schade aan gebouwen en infra door zakkingen beperkt zou zijn, en dat dat kijkende naar de risico's die vanuit hun onderzoek (KCAF) in kaart zijn gebracht nog maar zeer de vraag is. Wetland Wonen vraagt zich af op welke informatie de gemeente zich hier heeft gebaseerd.

Reactie gemeente: Hier is waarschijnlijk sprake geweest van een leesfout. In de concept LAS-LUA staat het beperkt houden van schade aan gebouwen en infra als gevolg van zakkingen beschreven als doel; dit is geen beschrijving van de huidige situatie.

2. Wetland Wonen groep geeft aan dat wateroverlast een belangrijk thema is dat ook voor veel van hun bewoners speelt. Er worden hier verder geen specifieke verbeterpunten op de LAS-LUA aangedragen.

Reactie gemeente: de gemeente neemt dit ter kennisgeving aan.

Woonconcept

Woonconcept heeft op verschillende punten feedback gegeven op de LAS-LUA:

1. Woonconcept geeft, net als Wetland Wonen groep, aan dat droogte tot funderingsproblemen kan leiden.

Reactie gemeente: Dit is inderdaad een belangrijk risico, en is meegenomen in de concept LAS-LUA als ambitie onder het thema droogte.

2. Woonconcept aan geeft aan betrokken te willen worden bij de volgende maatregelen die zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda:
  - a. Het afkoppelen van regenwater van de riolering in Oostwijken
  - b. Nader onderzoek naar de kwetsbaarheden die uit de klimaatatlas naar voren komen
  - c. Inbreng leveren in het regionale traject bij het opstellen van gezamenlijke eisen en richtlijnen voor klimaatbestendige nieuwbouw
  - d. Gemeentebrede communicatiecampagne klimaatadaptatie opzetten

Reactie gemeente: Dit voorstel is overgenomen in het definitieve concept van de LAS-LUA. Woonconcept is als samenwerkingspartner opgenomen in de uitvoeringsagenda bij bovengenoemde maatregelen.

Business Club Steenwijkerland

De Business Club Steenwijkerland heeft op verschillende punten feedback gegeven op de LAS-LUA:

1. De Business Club geeft aan dat een belangrijk aandachtspunt onder het thema 'wateroverlast' het verhogen van het waterpeil in Muggenbeet, in de verbinding Vollenhovermeer-De Wieden en bij Duinweg Leeuwte is. Deze gronden zouden niet te veel mogen vernatten om de exploitatie van deze gronden rendabel te houden.

Reactie gemeente: De gemeente heeft geen zeggenschap over de hoogte van de waterpeilen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij het waterschap. In deze gemeentelijke LAS-LUA zijn alleen de aandachtspunten waarvoor de gemeente primair aan de lat staat opgenomen. Vandaar dat dit aandachtspunt niet is opgenomen in deze LAS-LUA.

2. De Business Club geeft met betrekking tot het thema 'droogte' aan dat er momenteel geen beleid of verplichting is om de opvang van hemelwater te gebruiken voor bijvoorbeeld het doorspoelen van het toilet. Dit zou echter een maatregel kunnen zijn om droogterisico's te beperken, doordat er dan minder drinkwater nodig is.

Reactie gemeente: De gemeente kan het hergebruiken van hemelwater niet verplichten, omdat dat tot aanpassingen op particulier terrein zou leiden. Dit gaat vooral om bestaande huizen. Bij nieuwe ontwikkelingen neemt de gemeente dit punt wel mee in de overweging. Daarnaast heeft de gemeente een stimuleringsregelling opgezet, waarbij bewoners en ondernemers subsidie kunnen ontvangen voor o.a. dit type maatregelen. De gemeente stimuleert het daarmee wel.

3. Met betrekking tot het thema 'hitte' geeft de Business Club aan dat er in de toekomst een toenemend beslag op duurzame energie zal worden gelegd voor koeling. Dit zou mogelijk tot een overbelasting van het netwerk, en daarmee tot uitval van systemen kunnen leiden.

Reactie gemeente: Dit is inderdaad een mogelijk risico. Dit risico is echter niet specifiek opgenomen in de LAS-LUA van de gemeente, omdat dit risico primair bij de netbeheerder ligt. Dit risico wordt echter wel aangestipt tijdens gesprekken over de kwetsbaarheid van vitale infrastructuur in het algemeen.

4. De Business Club geeft aan dat de volgende maatregelen wat hen betreft belangrijk zijn om op te nemen in de uitvoeringsagenda:
  - a. Energietransitie om pieken in vraag te kunnen opvangen
  - b. Klimaatadaptatie als onderdeel van toekomstige werklocaties
  - c. Biodiversiteit versterken op industrieterreinen

Reactie gemeente:

- a. Energietransitie is een belangrijk onderwerp, maar geen onderdeel van de LAS-LUA. Dit wordt meegenomen in het klimaatplan van de gemeente, waarin wordt gekeken naar manieren om de CO₂-uitstoot te verminderen.

(en c) Klimaatadaptatie en biodiversiteit worden bij nieuwe ontwikkelingen expliciet meegenomen. Bij bestaande industrieterreinen en werklocaties zoeken we expliciet naar meekoppelkansen wanneer de gemeente daar aan de slag gaat.

GEMEENTE STEENWIJKERLAND

Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk
Telefoon 14 0521
www.steenwijkerland.nl

